

Evaluering af den nye forsøgsordning med dansk som andetsprog på Hf-enkeltofag

Udarbejdet af Center for Internationalisering og Parallelsproglighed (CIP) i et samarbejde med Københavns Professionshøjskole (KP).

Endelig rapport, juni 2019

Indhold

Resumé og anbefalinger	3
Overordnet konklusion	3
Overordnet anbefaling	3
Specifikke anbefalinger	4
1. Introduktion	5
1.1 Baggrunden for evalueringen	5
1.2 Den stillede opgave og undersøgelsestilgangen	6
1.3 Evalueringsteam	7
2. Datagrundlag	9
3. Udbud, gennemførelse og karaktergennemsnit	11
3.1 Oversigt over antal DSA-hold samt gennemførelsesgrad	11
3.2 Antal kursister, der består DSA som Hf-enkeltfag og deres karaktergennemsnit	12
4. Uddannelseseffekter	14
5. Visitationstesten	18
5.1 Analyse af visitationstesten	19
5.2 Skolernes erfaringer med visitationssamtale og -test	19
5.3 Lærernes bedømmelsespraksis	22
6. Undervisningens indhold, tilrettelæggelse og prøver	23
6.1 Læreplanen i DSA-hf	24
6.2 Indhold og tilrettelæggelse	27
6.3 DSA-fagets evalueringsformer og prøver	28
7. Betydningen af lærernes faglige kompetencer for undervisningen	30
7.1 DSA-lærernes uddannelse og underviserfaring med dansk som andetsprog	30
7.2 Lærerkompetencer til DSA-faget	31
8. Konklusioner og anbefalinger	33
8.1. Overordnet konklusion	33
8.1.1 Udbud, gennemførelse og karakterniveau	33
8.1.2 Uddannelseseffekter	33
8.1.3 Visitationstesten	34
8.1.4 Undervisningens indhold, tilrettelæggelse samt prøveafvikling	34
8.1.5 Betydningen af lærernes kompetencer	35
8.2 Overordnet anbefaling	35
8.2.1 Udbud og økonomi for DSA-faget	35

8.2.2 Visitationstesten	36
8.2.3 Undervisningens tilrettelæggelse	37
8.2.4 Lærernes kompetencer	37
Litteratur.....	38
Bilag A. Evalueringens datagrundlag	39
Bilag B. Evalueringens dataindsamlingsinstrumenter	42
1. Lærersurvey	42
2. Studievejledersurvey	51
3. Spørgeprotokoller skolebesøg.....	57
Bilag C. Observationsnoter fra skolebesøg på et DSA A-hold	62
Bilag D. Oversigt over udbudte DSA-niveauer 2017-2018	65

Resumé og anbefalinger

Rapporten præsenterer resultaterne af evaluering af erfaringerne med en toårig (2017-2019) forsøgsordning med undervisning i Dansk som andetsprog (DSA) på Hf-enkeltfag. Evalueringen er gennemført af Center for Internationalisering og Parallelsproglighed (CIP) på vegne af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) under Undervisningsministeriet.

Baggrunden for evalueringen var STUKs ønske om at indhente viden om forsøgsordningen, der kunne stå som en del af det politiske beslutningsgrundlag for, hvorvidt faget skal permanentgøres. På basis af en evaluering af en tidligere forsøgsordning blev der foretaget en række justeringer af DSA-faget, som er implementeret i den nye forsøgsordning, herunder inddeling af faget i tre niveauer (C, B og A), introduktion af en visitationstest og revidering af læreplan og vejledning. Med afsæt i disse ændringer har evalueringen af det nye forsøgsfag fokuseret på følgende fire områder:

1. DSA-fagets visitationstest, der placerer kursisterne på niveau C, B og A
2. Undervisningens indhold, tilrettelæggelse og prøveafvikling
3. Betydningen af lærernes faglige kompetence ift. undervisningen i dansk som andetsprog
4. Uddannelseseffekter af det toårige forsøgsfag

De fire områder er belyst gennem spørgeskemaundersøgelser med lærere og studievejledere fra alle forsøgsfagets uddannelsessteder; analyser af talmateriale; analyse af visitationstesten; skolebesøg på udvalgte skoler i landet med observation af undervisning og interview med ledere, lærere, studievejleder og kursister; samt fokusgruppeinterview med ledere og lærere på STUKs 3. lærerkonference om forsøget i februar 2019.

Med DSA-forsøgsfaget har man via en længevarende og systematisk indsats søgt at give en voksende gruppe af kursister på Hf en bedre mulighed for at tage en Hf-eksamen og dermed formelt kvalificere sig til videre uddannelse. Evalueringen peger på et velfungerende fag, der evalueres særdeles positivt af både lærere og kursister og understøttes af skolernes ledelse. Analysen af forsøgsfagets uddannelseseffekter viser, at DSA-faget har en væsentlig betydning for kursisternes deltagelse i andre fag på Hf-enkeltfag og for deres videre forløb i uddannelsessystemet. Lærere og kursister giver samstemmende udtryk for, at DSA-faget styrker kursisternes præstationer i andre fag, ved at de opøver deres færdigheder i at læse, forstå og skrive om tekster på dansk. Dertil kommer, at kursisterne i DSA-faget tilegner sig en grundviden om dansk kultur, historie og samfund, som andre fag kan tage for givet, at alle kursister har med sig.

Overordnet konklusion

Evalueringen viser, at den nye forsøgsordning med DSA på Hf-enkeltfag har været et velfungerede tiltag inden for alle de fire undersøgte områder: visitationstest, tilrettelæggelse af undervisning og prøveafvikling, lærernes kompetencer samt uddannelseseffekter. Forsøgsordningen evalueres positivt af både ledere, studievejledere, lærere og kursister, og fremstår som en markant forbedring af den tidligere forsøgsordning.

Overordnet anbefaling

På basis af evalueringen er den overordnede anbefaling, at forsøgsfaget permanentgøres hurtigst muligt som en del af fagudbuddet på Hf-enkeltfag. Til dette formål anbefaler vi en række specifikke tilpasninger.

Specifikke anbefalinger

Som specifikke anbefalinger gives følgende, som uddybes i afsnit 8:

- At skabe en tydelig og koordineret markedsføring af DSA-faget fra overordnet niveau samt en ensartet beskrivelse af, hvordan faget kan indgå i kursisternes samlede uddannelsesforløb.
- At sikre en ensartethed i indsamling af data fra DSA-faget for at sikre entydighed i opgørelserne mellem skolerne og Undervisningsministeriet, evt. ved brug af fælles systemer.
- At klargøre visitationstestens formål og indhold og tilpasse kriterierne dertil. Hvis visitationstesten skal vurdere kursisternes evne til at skrive en sammenhængende og argumenterende tekst, skal bedømmelseskriterierne skifte hovedfokus fra morfologi og syntaks til tekstsammenhæng og genre.
- At lærerne bør trænes i at anvende bedømmelseskriterierne for at sikre testens reliabilitet. Hvis der ikke er mulighed for at udvikle et online træningssystem, bør der være møder i begyndelsen af hvert semester med fokus på normering.
- I højere grad at tilpasse visitationstestens indhold til det, der skal måles, dvs. enten grammatikfærdigheder eller skrivefærdigheder (sammenhæng og argumentation). Det anbefales at involvere lærerne i alle aspekter af testudviklingen, fordi de har indsigt i de opgavetyper og færdigheder, som anvendes i undervisningen.
- At lade to lærere pr. skole bedømme kursistbesvarelser for at sikre en korrekt indplacering på niveau samt at standardisere procedurerne for den samlede indplacering, herunder brugen af visitationssamtalen på den enkelte skole.
- At fastholde sprogtilegnelse og sprogbrug som det centrale fokus i DSA-faget på alle tre niveauer, bl.a. ved at der fortsat gives tid til stilladsering og feedback.
- At tematisk progression fastholdes som et styrende princip for tilrettelæggelsen af DSA-faget på alle tre niveauer, da det binder fagets forskellige elementer sammen.
- At nedsætte en arbejdsgruppe med repræsentanter for lærere og ledere, der sammen med STUK og evt. øvrige aktører drøfter behovet for tilpasning af læreplaner for DSA-faget
- At der arbejdes fleksibelt med de faglige mindstekrav til fagets undervisere i overgangsfasen til et permanent fag, sådan at eksisterende lærererfaringer også fortsat vurderes positivt
- At der udvikles materialer (fagbøger mv.) specifikt til DSA-faget med udgangspunkt i DSA-lærernes erfaringer og at lærerne får mulighed for at udveksle erfaringer på tværs af skolerne, særlig i forhold til materialeudvikling.
- At erfaringerne fra forsøgsfaget inddrages i eksisterende muligheder for efteruddannelse i DSA.
- At der afsættes centrale midler til kompetenceudvikling af lærerne både hvad angår undervisning og brug af visitationstesten.

1. Introduktion

Rapporten her er den endelige afrapportering af en evaluering af erfaringerne med den toårige (2017-2019) forsøgsordning i Dansk som andetsprog (DSA) på Hf-enkeltfag (hf-e). Evalueringen er gennemført af Center for Internationalisering og Parallelsproglighed (CIP) i perioden oktober 2018-juni 2019 på vegne af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) under Undervisningsministeriet.

Vi indleder med at beskrive baggrunden for evalueringen i afsnit 1.1, inden vi i afsnit 1.2 beskriver den af STUK stillede opgave samt den måde, evalueringen er grebet an på. Afsnit 1.3 gør kort rede for sammensætningen af evalueringsteamet og dets arbejdsgang.

1.1 Baggrunden for evalueringen

Baggrunden for evalueringen er STUKs ønske om at indhente viden om forsøgsordningen, der kan stå som en del af det politiske beslutningsgrundlag for, hvorvidt faget skal permanentgøres. Den nuværende forsøgsordning er baseret på et længevarende forsøg med DSA på Hf-enkeltfag, A-niveau, der blev igangsat i 2008. Den gamle forsøgsordning blev evalueret i 2012 af en følgegruppe, som afleverede en rapport til STUK (Østergaard et al., 2012). Sammen med STUKs løbende indsamling af data, bl.a. i forhold til gennemførselsprocent og prøveresultater, dannede denne rapport grundlag for en række justeringer, herunder inddeling af DSA-faget i tre niveauer (C, B og A) og introduktion af en visitationstest.

Det tidligere forsøg med DSA på A-niveau udløb første gang i 2013, men blev forlænget til sommeren 2017. I foråret 2017 blev interesserede skoler af STUK inviteret til at deltage i forsøgsordningen med udbud af DSA som Hf-enkeltfag for perioden august 2017 – juni 2019. Skolerne skulle melde sig senest den 1. maj 2017 for at deltage med undervisningsstart august 2017. Ved tilmelding til forsøgsordningen forpligtede skolerne sig samtidig til at rapportere resultaterne til STUK efter hvert semester og desuden deltage i tre DSA-konferencer arrangeret af STUK. I alt 18 skoler ønskede at deltage.

Visitationstesten blev udviklet i en pilotversion med brug af spørgsmål hentet fra den eksisterende "Prøve i Dansk 3". Såvel læreplaner som visitationstest var endelig klar til brug i august 2017, hvilket betød, at de deltagende skoler til optaget i efteråret 2017 baserede den første inddeling af kursisterne på basis af erfaringer og efterfølgende gennemførte visitationstest på de enkelte hold.

Som beskrevet i vejledningen til forsøgsfaget er DSA et andetsprogsfag med fokus på styrkelse af de kommunikative sprogfærdigheder, men samtidig er DSA også et litteratur- og kulturfag på linje med dansk A på Hf. Komplexiteten i de tekster og emner, der arbejdes med, stiger dermed fra C-niveau, over B-niveau til A-niveau. Således er formålet med undervisningen i DSA "at gøre kursisterne i stand til at bruge dansk som middel til at kunne begå sig i og handle i det danske samfund og i det danske uddannelsessystem."¹

De tre niveauer fungerer ud fra ideen om en trinvis progression fra C over B til A, hvor kursisterne i første omgang visiteres ind på det niveau, som visitationstesten foreskriver. Kursister kan dermed visiteres direkte ind på hhv. C-, B- og A-niveau, men starter de f.eks. på C-niveau, skal de bestå prøven efter hvert niveau for at kunne fortsætte på det følgende niveau. Efter C-niveauet gennemføres en mundtlig prøve samt en portfolio med ekstern censur, efter B- og A-niveau gennemføres både en mundtlig og en skriftlig prøve med ekstern censur. DSA A-niveau i forsøgsordningen svarer til dansk på A-niveau på Hf-niveau, da kursisterne

---

¹ Undervisningsministeriets vejledning i Dansk som andetsprog (s. 5), se også <https://www.uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/forsoegsfag-2017>

skal kunne gå direkte videre i uddannelsessystemet. Censorkorpset på DSA A-niveau består således af undervisere fra DSA A såvel som fra almindeligt dansk A på STX/HHX-niveau.

Generelt er regelsættet således, at C- og B-niveau kan udbydes over 1 eller 2 semestre, mens A-niveauet udbydes over 1-2 skoleår. Som det fremgår af tabel 1 er der afsat forskellig antal timer til undervisning og fordybelse alt afhængig af, om kursisterne har gennemført et foregående DSA-forløb, og dermed har været igennem en del af stoffet i læreplanen, eller om de visiteres direkte ind på et niveau.

Tabel 1. Oversigt over undervisningstid og fordybelsestid pr. niveau

Niveau	Undervisningstid	Fordybelsestid	Undervisningstid – optagelse fra foregående niveau	Fordybelsestid – optagelse fra foregående niveau
C-niveau	60 timer	20 timer	-	-
B-niveau	180 timer	60 timer	120 timer	40 timer
A-niveau	300 timer	115 timer	120 timer	55 timer
Dansk A hf-e	260 timer	115/85 timer*	-	-

*115 timers fordybelsestid, hvis den individuelle timepulje ikke anvendes.

Hvis et hold består både af kursister fra et foregående niveau og af kursister, der er visiteret direkte ind på holdet, fastholdes det høje antal timer. DSA A-niveau har et højere timetal end dansk A på Hf-enkeltfag, da der også afsættes tid til udvikling af kursisternes sprogfærdigheder.

Kursisterne på de gennemførte hold i DSA-undervisningen har som oftest gennemført anden dansk-undervisning, f.eks. fra den Almene voksenuddannelse (AVU), der udbyder dansk som andetsprog på basisniveau og på niveauerne G-D eller på sprogkurser udbudt i regi af "lov om danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl." I øvrigt gælder samme optagelsesregler som på Hf-enkeltfag (jf. lov om de gymnasiale uddannelser § 17).

1.2 Den stillede opgave og undersøgelsestilgangen

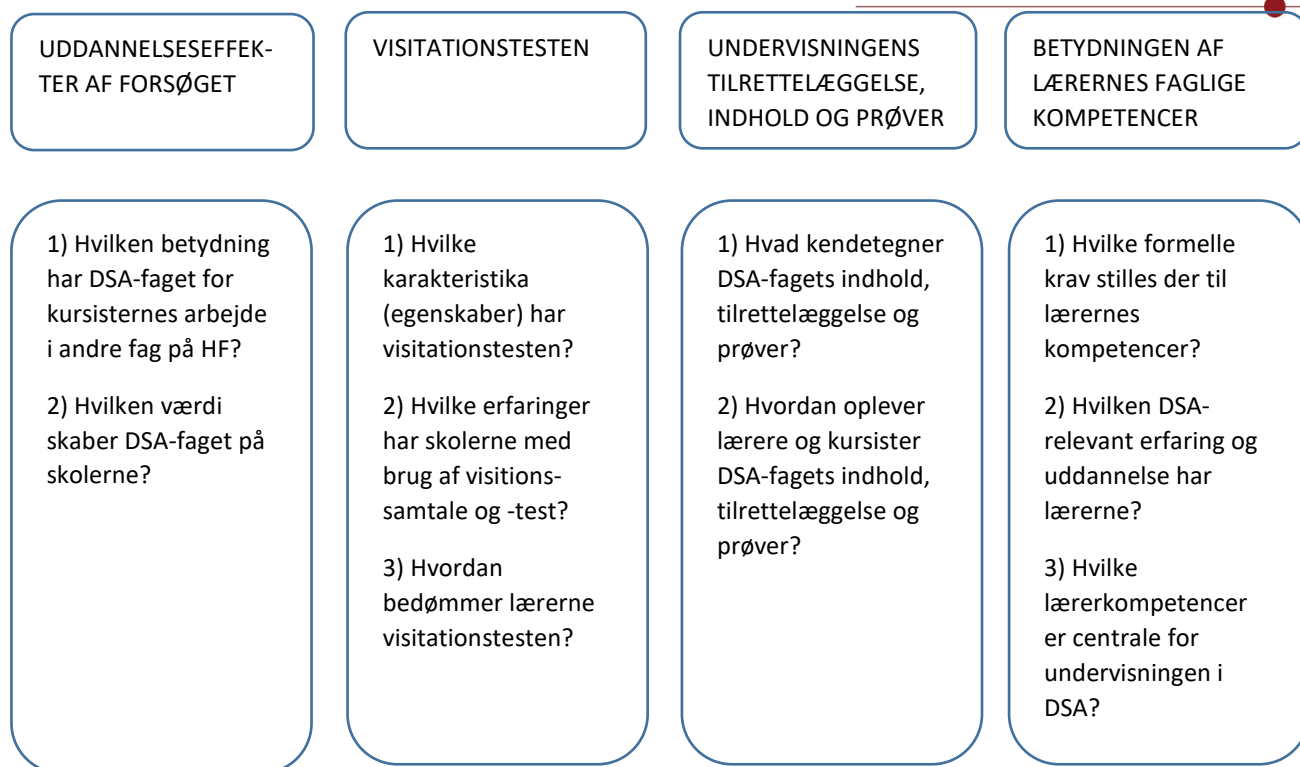
Rammerne for undersøgelsen af den nye forsøgsordning var, at den skulle gennemføres med fokus på følgende aspekter:

1. Visitationstesten, der placerer kursisterne på niveau C, B og A
2. Undervisningens indhold, tilrettelæggelse og prøveafvikling
3. Betydningen af lærernes faglige kompetence ift. undervisningen i dansk som andetsprog
4. Uddannelseseffekter af det 2-årige forsøgsfag

For at belyse disse områder valgte vi at gennemføre følgende:

- Analyser af talmateriale ift. udbud, gennemførelse og karakterer
- Analyser af visitationstesten
- Spørgeskemaundersøgelser med deltagelse fra alle deltagende uddannelsessteder
- Skolebesøg på udvalgte skoler i landet
- Fokusgruppeinterview med ledere og lærere på STUKs 3. lærerkonference om forsøget

Undersøgelsesspørgsmål og -metoder er løbende specificeret af evalueringsteamet i dialog med STUK. Den endelige udformning af disse er vist i figur 1.

Figur 1. Evalueringens fokusområder og spørgsmål

1.3 Evalueringsteam

Opgaven er løst som et samarbejde mellem CIP som hovedleverandør og Københavns Professionshøjskole (KP) som underleverandør for at sikre den rette sammensætning af kompetencer til at udføre opgaven. En oversigt over deltagere fra CIP og KP samt hovedansvarsområder gives i tabel 2.

Tabel 2. Evalueringsteamets medlemmer og ansvarsområder

Navn	Stilling og tilhørsforhold	Ansvarsområde(r)
Anne Holmen	Centerleder og professor, CIP	Faglig tovholder
Helen Sværke	Centeradministrator, CIP	Administrativ tovholder
Slobodanka Dimova	Lektor, CIP	Analyse af visitationstest
Sanne Larsen	Postdoc, CIP	Spørgeskema, skolebesøg og afrapportering
Katja Årosin Laursen	Akademisk sprogkonsulent, CIP	Spørgeskema, skolebesøg
Mette Ginman	Lektor, KP	Skolebesøg, konference
Charlotte Øhrstrøm	Adjunkt, KP	Skolebesøg, konference

Evalueringsteamet har afviklet arbejdet fra oktober 2018 til maj 2019 ud fra følgende flow:

Tabel 3. Evalueringens aktivitetsflow

Aktiviteter	Dato/Tidsrum
Indledende screening - afklaring af skolernes udbud og indsamling af kontaktoplysninger på lærere og studievejledere	oktober-november 2018
Udvikling og pilottest af spørgeskemaer	november 2018
Pilot skolebesøg VUF	16. november 2018
Spørgeskemaundersøgelser lærere	27. november-18. december
Spørgeskemaundersøgelse studievejledning	30. november-18. december
Foreløbig rapport til STUK	20. december 2018
Skolebesøg -Roskilde -HF VUC Fyn -VUC og HF Nordjylland -Københavns VUC	januar-februar 2019 -24. januar 2019 -25 januar -28. januar -1. februar 2019
3. konference om forsøgsfaget ved STUK - præsentation af foreløbige resultater og indsamling af data via fokusgruppediskussioner	27. februar 2019
Samlet analyse af indkomne data samt data fra STUK og udarbejdelse af endelig rapport til STUK	marts-april 2019
Aflevering af endelig rapport til STUK	juni 2019

2. Datagrundlag

Evalueringsens samlede datagrundlag omfatter to spørgeskemaundersøgelser, en række skolebesøg, forskellige dokumenter (herunder læreplansmateriale, visitationstest og -besvarelser) samt data drøftet og indsamlet på STUKs 3. lærerkonference om forsøgsfaget i februar 2019. Datagrundlaget er præsenteret i detaljer i bilag A og gennemgås i hovedtræk i det følgende.

Der er gennemført to **spørgeskemaundersøgelser** med henholdsvis lærere og studievejledere, der delvist overlapper i indhold (se tabel 4).² DSA-fagets visitationstest er således søgt belyst både med input fra lærere og studievejledere.

Tabel 4. Oversigt over spørgeskemaernes struktur og indhold

Spørgeskemaundersøgelse lærere		Spørgeskemaundersøgelse studievejledning	
Sektion	Indhold	Sektion	Indhold
I. Visitation	Spørgsmål om a) erfaringer vedr. vurdering af kursistbesvarelser fra visitationstesten, b) indplacering af kursister på basis af visitationstest samt c) brug af visitationssamtale.	I. Visitation	Spørgsmål om a) erfaringer vedr. den praktiske afholdelse af visitationstesten, b) visitationssamtalens indhold, c) indplacering af kursister samt d) kursisthenvendelser i vejledningen vedr. DSA
II. Undervisningens indhold og tilrettelæggelse	Spørgsmål om a) forventninger til kursisternes indgangsniveau på de forskellige niveauer, og b) erfaringer med at omsætte læreplanen til praksis		
III. DSA-fagets identitet, relevans og betydning	Spørgsmål om a) hvad der særligt kendetegner DSA-faget ift. det kursisterne lærer og de måder, der undervises på og b) relevans og betydning af DSA-faget for kursisternes arbejde i andre fag på Hf-enkeltfag og i videre uddannelse	II. DSA-fagets relevans og betydning	Spørgsmål om relevans og betydning af DSA-faget for kursisternes arbejde i andre fag på Hf-enkeltfag og i videre uddannelse
IV. Baggrund	Spørgsmål om respondenternes DSA-relevante undervisningserfaring og uddannelse	III. Baggrund	Spørgsmål om respondenternes DSA-relevante vejledererfaring og uddannelse

² Spørgeskemaerne er udsendt elektronisk via SurveyXact. De er vedlagt rapporten i bilag B sammen med evalueringens øvrige dataindsamlingsinstrumenter.

Spørgeskemaet til lærerne er udsendt til 34 lærere, hvoraf en enkelt undlod at svare, da personen ikke længere varetog DSA-undervisning. 27 respondenter har svaret på hele spørgeskemaet, mens en enkelt kun har gennemført dele af spørgeskemaet. Baseret på de hele besvarelser har lærerspørgeskemaet en svarprocent på 79. Spørgeskemaet til studievejledningen er udsendt til 36 personer, der har berøring med kursisterne i studievejledningen, primært studievejledere. Spørgeskemaet er besvaret helt af 30 respondenter, og delvist af en enkelt respondent. Baseret på de hele besvarelser giver det en svarprocent på 83. Da det ikke var muligt at få kontaktoplysninger på relevante personer i studievejledningen fra alle uddannelsessteder, repræsenterer data fra spørgeskemaet til studievejledningen ikke uddannelsesstederne så bredt som lærerspørgeskemaet (se bilag A for en deltaljeret oversigt over indsamlede data fordelt på skole).

I tillæg til spørgeskemaundersøgelserne er der gennemført pilotbesøg på én skole med observation af undervisning og interview af lærer. Samme lærer pilottestede spørgeskemaet. På basis af pilotbesøget er der gennemført fire skolebesøg med observation af undervisning samt interviews med ledere, lærere, studievejledere og kursister. De fire skoler er valgt ud fra et kriterium om geografisk spredning samt muligheden for at kunne observere flest mulige forskellige hold. I forbindelse med de fire skolebesøg er der gennemført 4 interviews med ledere og/eller studievejledere, 4 interviews med lærere og 5 fokusgruppeinterviews med kursister. Observationsdata omfatter 2 DSA C-hold, 2 DSA B-hold, og 2 DSA A-hold.

Udvalget af besøgsskoler har den slagside, at der er tale om skoler med et stort kursistgrundlag. Benyttelse af STUKs 3. konference om forsøgsfaget til dataindsamling opvejer til dels dette i kraft af, at alle deltagende skoler i forsøget var repræsenteret. I alt 27 ledere, lærere og studievejledere deltog i konferencen. Da der ikke er gennemført spørgeskemaundersøgelser med kursisterne, og fokusgruppeinterviews ved skolebesøg kun repræsenterer en lille andel af DSA-kursister, kan lærere, studievejledere og ledes udsagn kun kvalificeres i nogen grad af kursistudsagn. Men da kursisternes udsagn fra de forskellige skoler i høj grad tematiserer de samme pointer, kunne det tyde på en vis overensstemmelse imellem kursistholdninger på tværs af skoler.

Dataindsamlingen har været tilrettelagt således, at resultater fra spørgeskemaundersøgelsen dannede grundlag for dataindsamlingen på skolebesøgene. Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelserne og skolebesøg har ligeledes givet retning til dataindsamlingen ved konferencen i form af problemstillinger eller dilemmaer, som med fordel kunne belyses yderligere i bredden af skolernes erfaringsgrundlag. Dataindsamlingen på konferencen bestod af fokusgruppeinterview med fokus på følgende fem temaer: 1) visitationstest, 2) didaktik, undervisningens indhold og tilrettelæggelse, 3) lærernes kompetencer og kursisternes ressourcer, 4) uddannelseseffekter og fagets identitet og 5) prøveafvikling.

3. Udbud, gennemførelse og karaktergennemsnit

I kapitlet præsenteres et samlet overblik over udbuddet af undervisning på DSA som Hf-enkeltfag, herunder hvor mange kursister, der har gennemført de enkelte hold samt karaktergennemsnit for gennemførte hold.

3.1 Oversigt over antal DSA-hold samt gennemførelsesgrad

Som beskrevet i afsnit 1.1. meldte i alt 18 skoler sig som deltagere i forsøgsordningen for perioden august 2017- juni 2019. For at få et samlet overblik over det konkrete udbud blev skolerne i evalueringens første screening i oktober-november 2018 bedt om at tilkendegive om DSA-undervisningen blev udbudt og hvis ja – på hvilke niveauer. Her gav tre skoler svar retur om, at de havde måttet framelde sig ordningen grundet for lille efterspørgsel fra kursisterne, mens de øvrige skoler sendte svar retur med det forventede udbud af kurser for perioden.³ Der er dermed blevet udbudt DSA som Hf-enkeltfag på i alt 15 skoler i perioden, fordelt over København, Sjælland, Fyn samt Midt- og Nordjylland. De fleste medvirkende skoler har oprettet hold på minimum 2 niveauer.

I bilag D præsenteres et samlet oversigt over antal udbudte hold samt gennemførelse og karaktergennemsnit pr. hold. Bilaget er baseret på skolernes halvårslige afrapportering til STUK af forsøgsdata for gennemførte forløb for perioden efteråret 2017 til og med efteråret 2018.⁴ I oversigten er indsat den forventning, som skolerne havde til antal oprettede hold ved spørgeskemaundersøgelsen, hvilket gør det muligt at konkludere, at flere skoler ikke har kunnet gennemføre undervisning på det forventede antal hold. Det skyldes primært utilstrækkelig tilgang af kursister til at oprette holdene. For nogle skolers vedkommende er dette forekommet over flere semestre, mens det for de fleste skolers vedkommende har været tale om et enkelt semester. Det gælder især for hold planlagt på B- niveau. Dertil har enkelte større skoler som VUC Roskilde, HF og VUC Fyn samt KVUC kunnet oprette flere hold end ventet pr. semester.

På de skoler, hvor det er lykkedes at oprette hold på C-niveau i efteråret 2017 kan man se indikation på en "fødekæde", hvor der efterfølgende er oprettet hold på B-niveau i foråret 2018 og på A-niveau i efteråret 2018, hvilket kunne tyde på, at samme kursistgruppe er fortsat videre.

I alt er der gennemført undervisning på 14 A-hold, 10 B-hold og 29 C-hold i perioden efteråret 2017-efteråret 2018, se tabel 5. Samlet set er 1.150 kursister blevet optaget på DSA-forsøgsordningen i perioden.

Tabel 5. Oversigt over udbudte hold og antal kursister for perioden efteråret 2017-efteråret 2018

Niveau	Antal hold	Antal kursister optaget i alt	Antal kursister gennemført i alt	Gennemførelsesgrad
C-niveau	29	615	537	87%
B-niveau	10	188	166	88%
A-niveau	14	325 (112*)	92*	82%*
Total	54	1.150	795	-

* Ud af 14 A-hold har i alt 4 gennemført forløbet frem til og med efteråret 2018 med 112 optagne kursister og 92, der har gennemført undervisning. 2 A-hold er afholdt på et semester og tæller derfor ikke med.

Ud af de 1.150 optagne kursister er der en gennemførelsesprocent på mellem 82% og 87% fordelt på de tre niveauer. Frafaldet fra undervisningen udgør dermed mellem 13 og 18%, med størst frafald på A-niveauet. Skolerne angiver årsagerne til frafald som værende overgang til andet studie, arbejde, barsel eller

³ VUC Syd, Herning HF og VUC samt HF og VUC Fredericia har framelde sig ordningen igen.

⁴ Da evalueringen af forsøgsordningen med DSA som Hf-enkeltfag er udført i perioden oktober 2018-juni 2019 er den sidste afrapportering fra skolerne for foråret 2019 ikke med i denne opgørelse.

længerevarende sygdom. Som det fremgår af bilag D, er der stor variation i frafaldet mellem de enkelte semestre, hvor nogle skoler oplever stort frafald i et semester og intet i det følgende. Der ses således ikke en klar tendens til, at nogle skoler eller niveauer har oplevet højere frafald end andre.

Til sammenligning kan det oplyses, at STUK i en opgørelse fra juni 2015 har anført en gennemførelsesprocent for den gamle DSA ordning på 54%, hvorfor den nye ordning ligger på et markant højere niveau.⁵

3.2 Antal kursister, der består DSA som Hf-enkeltfag og deres karaktergennemsnit

Ud af de i alt 54 udbudte hold, er undervisningen afsluttet på i alt 43 hold fordelt mellem 29 C-hold, 10 B-hold og 4 A-hold. Som det beskrives i afsnit 6 om undervisningens tilrettelæggelse, afholdes der prøver med ekstern censur fra C-B niveau og B-A-niveau. Den afsluttende eksamen i DSA på A-niveau afholdes ligeledes med ekstern censur og med samme krav som de øvrige eksaminer i dansk på A-niveau.

Nedenfor ses, hvor mange kursister, der pr. april 2019 har bestået deres prøve eller eksamen på DSA forsøgsfaget.

Tabel 6. Oversigt over antal kursister, der har bestået eksamen pr. hold efteråret 2017-efteråret 2018

Niveau	Antal hold	Antal kursister, ved semestrets afslutning		Antal kursister, der har bestået eksamen		Beståelsesgrad	
		Skriftligt	Mundtligt	Skriftligt	Mundtligt	Skriftligt	Mundtligt
C-niveau	29	-	537	-	489	-	91,06%
B-niveau	10	166	166	143	155	86,14%	93,37%
A-niveau	4	92	92	74	78	80,43%	84,78%

Kilde: Sammentælling på basis af skolernes halvårige indrapportering til STUK, se også bilag C.

Som det fremgår af tabel 6 ovenfor er der 91% af kursisterne, der består den mundtlige eksamen på C-niveau mens det samme gælder for omkring 93% på B-niveau og ca. 85% på A-niveau. Hvad angår den skriftlige eksamen, er der ca. 86%, der består på B-niveau og 80%, der består på A-niveau.

Til sammenligning har ca. 93% bestået den almindelige Dansk A-eksamen på Hf i juni 2018, mens beståelsesgraden for DSA på den gamle ordning i 2015 var 66% for skriftlig eksamen og 81% for mundtlig eksamen.

Sammenligner man forsøgsfaget på A-niveau med niveauet på den gamle ordning fra 2015, består langt flere af kursisterne på DSA A-niveau dermed deres eksamen, særligt den skriftlige eksamen. Dette kan forklares med en mere homogen sammensætning af kursister på de enkelte hold, hvilket understøttes af spørgeskemaundersøgelsen, hvor 75% af lærerne oplever, at kursisterne i høj grad eller i meget høj grad indplaceres på det rigtige niveau ved brug af visitationstesten.

I tabel 7 vises karaktergennemsnittet for den gennemførte DSA-undervisning frem til og med efteråret 2018.

Tabel 7. Karaktergennemsnit for gennemført DSA-undervisning, efterår 2017 – efterår 2018.

	Efterår 2017		Forår 2018		Efterår 2018		Gennemsnit	
	Skriftlig	Mundtlig	Skriftlig	Mundtlig	Skriftlig	Mundtlig	Skriftlig	Mundtlig
C-niveau	-	7,0	-	6,7	-	7,1	-	6,9
B-niveau	-	-	5,6	6,7	4,4	5,3	4,3	6,5
A-niveau	-	-	4,6	5,3	-	-	4,6	5,3

Kilde: Sammentælling på basis af skolernes halvårige indrapportering til STUK, se også bilag D.

⁵ Kilde: STUK, opgørelse af prøveresultater maj-juni 2015 for DSA A og Dansk A samt evaluering af forsøgsordningen.

Hvor karaktererne på C-niveau har vist sig stabile over de tre semestre med lille varians i forhold til gennemsnittet på 6,9, har der været større udsving hvad angår B-niveauet. Dette skyldes, at der blev gennemført mange forløb på B-niveau i foråret 2018, men kun to forløb i efteråret 2018, hvoraf det ene lå markant under gennemsnittet (se også bilag D). Generelt ligger det mundtlige karaktergennemsnit for både C- og B-niveau tæt på middelkarakteren 7.

I tabel 8 ses en sammenligning af karaktererne for DSA på A-niveau fra den nuværende forsøgsordning med hhv. karaktergennemsnittet fra den gamle forsøgsordning og med det generelle karaktergennemsnit for dansk på A-niveau på Hf-enkeltfag for perioden 2017-2018. Sammenligningen er baseret på udtræk fra Styrelsen for IT og Læring, og varierer derfor marginalt med de indmeldte karaktergennemsnit fra skolerne.

Tabel 8. Sammenligning af karaktergennemsnit for gennemført DSA A samt Dansk A Hf-e 2017-2018

Fag	Fagkode	Type	Gennemsnit for elever, der har aflagt prøve			
			Sommer 2017	Vinter 2017/2018	Sommer 2018	Vinter 2018/2019
DSA Gammel	5972	Mundtlig	5,8	5,5	6,0	-
		Skriftlig	2,8	1,8	1,0	-
DSA Ny	6690	Mundtlig	-	-	5,5	6,0
		Skriftlig	-	-	4,5	4,7
Dansk Hfe	4877/6650	Mundtlig	6,3	6,5	6,2	6,5
		Skriftlig	5,0	4,3	5,2	4,7

Kilde: Eksamensdatabasen. Note: Opgørelsen bygger på data om karakterer for elever, der tager en Hf-enkeltfag. Opgørelsen indeholder både karakterer for elever, som har et fuldt hf-bevis, og elever som kun har aflagt prøver i enkelte fag. Gennemsnittet er beregnet for alle elever, som har aflagt prøve i de pågældende fag.

Af tabel 8 ses det, at karaktererne for de skriftlige prøver for DSA A på forsøgsordningen ligger markant højere end gennemsnittet for de skriftlige prøver fra den gamle forsøgsordning. Samtidig ligger karaktergennemsnittet for skriftlige karakterer DSA A på den nye ordning meget tæt på gennemsnittet for Dansk A på Hfe, og endda på niveau, når man alene ser på eksamensterminen i vinteren 2018/2019.

Hvad angår de mundtlige karakterer, ligger gennemsnittet for DSA A på den nye ordning nogenlunde på niveau med den gamle ordning, og nærmere sig niveauet for Dansk på Hf.

Det skal bemærkes, at det foreliggende talmateriale for DSA A på forsøgsordningen er baseret på de få gennemførte A-forløb i perioden og derfor udgør et forholdsvist spinkelt datagrundlag. Samtidig er der mindre uoverensstemmelse mellem tallene i tabel 8 og opgørelsen baseret på skolernes egen indmelding til STUK, som ses i tabel 7. Ved en videreførelse af DSA som Hf-enkeltfag bør der derfor sikres en større entydighed i dataindsamling og –opgørelse fra skolerne i forhold til de centrale systemer.

De givne karakterer for DSA A stemmer overens med lærernes oplevelse af kursisters opnåede niveau, jf. den gennemførte lærersurvey, hvor ca. 40% af lærerne vurderer, at kursisterne i høj grad eller meget høj grad matcher de forventninger, der er til deres sprogfærdigheder ved afslutning af et A-forløb.

Såvel de ovenfor nævnte karaktergennemsnit som den højere grad af antal kursister, der gennemfører og består DSA-faget understøtter det generelle indtryk af en vellykket læringsproces givet ved skolebesøg og fokusgrupper på lærerkonferencen. Ved både skolebesøg og på lærerkonferencen melder lærerne om en høj grad af motivation blandt DSA-kursisterne, som fremstår som meget engagerede og arbejdssomme kursister, der tydeligt kan se et formål med deres danskundervisning.

4. Uddannelseseffekter

Vi synes det er en vigtig opgave at tage på sig som skole – at nye borgere i Danmark de skal også have uddannelse. Det er en stor opgave i forhold til integrationen, at man får en uddannelse og at man kan sproget – og det skal man også kunne på de højere uddannelsesniveauer. Lige nu har vi jo mange som kommer med længevarende uddannelser og det er jo et problem for dem, at de bliver bremset af ikke at kunne dansk. Dem vil vi rigtig gerne hjælpe videre. Det ville være skørt, hvis de ikke får en uddannelse sådan at de kan bruge alle deres forskellige fagligheder. [interview med leder ved skolebesøg]

Med DSA-forsøgsfaget har man søgt at give en voksende gruppe af kursister med immigrantbaggrund på Hf en bedre mulighed for at tage en Hf-eksamen og dermed formelt kvalificere sig til videre uddannelse⁶. I det overordnede formål med DSA-faget indgår, at kursisterne sættes i stand til at bruge dansk som middel til at kunne begå sig i det danske samfund og i det danske uddannelsessystem. I indeværende evaluering er forsøgsfagets uddannelseseffekt først søgt belyst gennem spørgsmål i de to surveys til henholdsvis lærere og studievejledere, der fokuserer på relevansen og betydningen af DSA-faget for kursisters arbejde i andre fag på Hf og i videre uddannelse. Ved skolebesøg har det været muligt at få uddybet og kvalificeret svarene fra de to surveys gennem interviews med lærere, studievejledere, kursister og ledere. Blandt DSA-fagets kursister er fagets uddannelseseffekt søgt belyst ved at spørge til, hvorfor DSA-kursisterne tager faget, hvad de skal bruge det til, og hvad de kan tage med sig ind i andre fag på Hf. Fra ledelsesperspektivet er problemstillingen om uddannelseseffekter belyst gennem spørgsmål, der vedrører skolernes motivation for at indgå i forsøgsfaget, og den værdi, som faget skaber på skolerne – fagligt, trivselsmæssigt og økonomisk.

Interviews med lederne ved skolebesøg og ved STUKs 3. konference om forsøgsfaget peger på, at en udvidelse af kursistgrundlaget er indgået i skolernes overvejelser om at deltage i forsøgsfaget, og at økonomiske hensyn bestemt også indgår i fremadrettede overvejelser omkring fagets videreførelse. Skolerne ser det som attraktivt at kunne udbyde DSA som Hf-enkeltfag, da det tiltrækker og styrker den særlige målgruppe af ”nye borgere”. Dette perspektiv fastholdes, selvom holdene for nogle skolers vedkommende har været små og dermed økonomisk urentable i løbet af forsøgsordningen eller simpelthen ikke har kunnet oprettes grundet for lav kursisttilgang. Af samme årsag nævnes der blandt både lærere, studievejledere og ledere et generelt behov for bedre og mere koordineret markedsføring af DSA samt en bedre sammenhæng mellem de forskellige dansk-uddannelsesmuligheder for at kunne tiltrække flere kursister, hvis ordningen permanentgøres. På trods af en usikker økonomi har skolerne valgt at deltage i forsøgsordningen, og tillægger det værdi, som et middel til i højere grad at kunne imødekomme kursistgruppens behov:

Vi er med i forsøget, fordi der har været nogle lærere nedefra, som har skubbet på. Man har simpelthen fra lærernes side sagt her kan være et behov. Her er noget, hvor vi kan gøre noget ekstra for nogle grupper, som vi måske ikke kunne rumme tidligere. [...] Og hvis vi kunne få nogle flere kunder i butikken så var det jo også rigtig godt. [interview med leder ved skolebesøg]

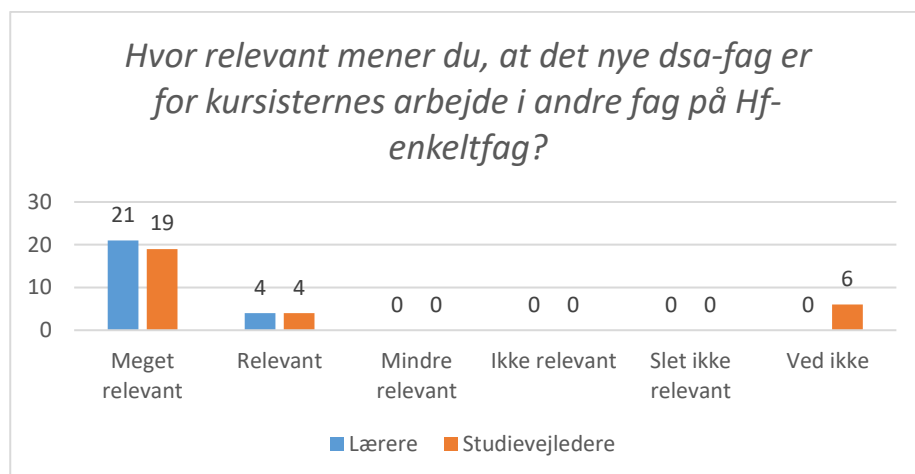
Noget af det lærerne tit siger, er, at på dansk som andetsprogshold, så tør de jo pludselig sige en masse ting. Når de sammenligner med hvordan de oplever, at de opfører sig ude på valgfagene, så er det en helt anden kursist, så det er jo en fantastisk værdi at have et rum, hvor de tør at prøve og udfolde sig og blive dygtigere, fordi det tror jeg ikke de helt får de samme muligheder for på de ordinære hold. Men derudover så er vi jo rigtig glade for målgruppen, altså vi kan godt lide at være et mangefacetteret sted

⁶ Om betydningen af HF for denne kursistgruppe se Elf m.fl. (2016) samt Holmen & Ulriksen (2017).

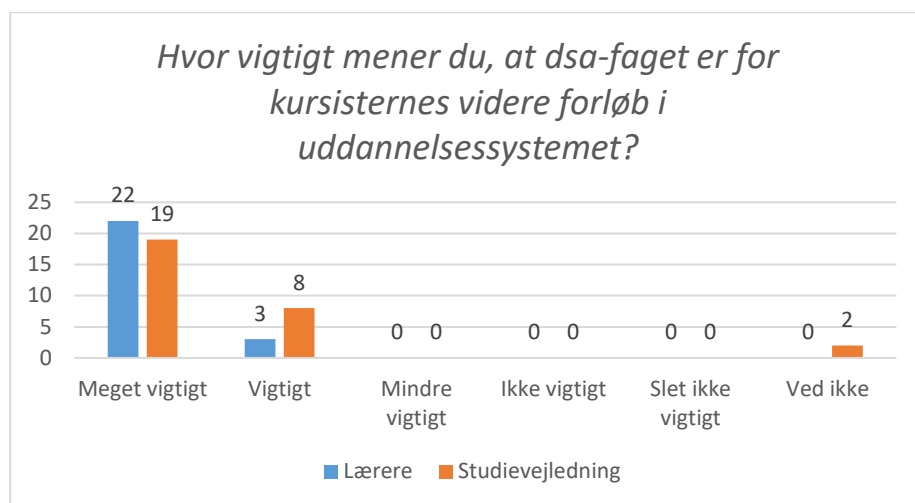

og have den mangfoldighed, som de kursister også tilfører vores skole. [interview med leder ved skolebesøg]

Af de to surveys fremgår det også, at der er bred enighed om, blandt både lærere og studievejledere, at DSA-faget har en høj relevans for DSA-kursisternes arbejde i andre fag og er vigtigt for deres videre forløb i uddannelsessystemet (se figur 2 og figur 3 nedenfor).

Figur 2. Lærere og studievejlederes vurdering af DSA-fagets relevans for andre fag på Hf-enkeltfag

Figur 3. Lærere og studievejlederes vurdering af DSA-fagets betydning for kursisternes videre uddannelse

I lærernes uddybende svar på de to surveysspørgsmål ovenfor peger mange på, at DSA-faget har stor betydning for kursisterne, fordi deres behov for at styrke deres sproglige kompetencer samt at få ekstra tid bl.a. til forståelse af tekster mv. i ringe grad imødekommes på "almindelige" danskhold:

Det almene gymnasiale danskfag er efter min snart 15-årige erfaring med hf og studenterkursus på VUC ofte en stopklods for de tosprogedes uddannelsesplaner. De er dygtige til mange andre fag, men det almene danskfag betyder i mange tilfælde, at de ikke får det ønskede karaktergennemsnit eller en fuld hf-/studentereksamen. [lærersurvey]

Før forsøget (dvs. før 2008) dumpede kursisterne gang på gang i skriftlig dansk. Nu har de faktisk muligheden for at opbygge de nødvendige sproglige kompetencer og strategier til at klare sig videre på

egen hånd. Mange kursister fortæller om en stor glæde ved at opleve, at de faktisk forstår stoffet og faget. At de føler, at de slår til. [lærersurvey]

Mange af vores DSA-kursister ville slet ikke være i stand til at følge med på et almindeligt dansk-hold. Selv når en dygtig DSA-kursist har forsøgt sig, så oplever vedkommende, at de "ordinære" dansk-kursister ikke vil arbejde sammen med dem eller har tålmodighed med dem i undervisningen. [lærersurvey]

Lærernes oplevelse af, at DSA-kursisternes behov imødekommes i langt bedre grad i DSA-faget end i Dansk A på Hf, afspejles i samtlige af de gennemførte fokusgruppeinterview med kursisterne. Mange af de kursister, som deltog i fokusgruppeinterviews, har erfaringer med at have startet på Dansk A Hf, og har her manglet både sproglige kompetencer og forforståelse, hvilket de får styrket på DSA-faget:

Jeg vil gerne starte med at sige at jeg ved ikke hvad jeg ville have gjort uden dansk som andetsprog. Det har været en kæmpe stor hjælp for mig. I starten var jeg i en almindelig dansk[klasse] i to år og jeg synes det var alt for svært. Jeg var ikke med. [DSA C-kursist, fokusgruppeinterview ved skolebesøg]

Jeg var cirka to uger på almindeligt dansk og så fik vi en novelle, som vi skulle læse og alle sammen tog bare imod novellen og begyndte at læse og jeg tænkte jeg forstår ikke. Der var rigtig mange ord. Men i dag kunne du se at [navn på lærer] startede med at komme med nogle ord og nogle begreber for at introducere teksten til os og det hjælper så meget fordi jeg kan ikke bare starte med at læse [DSA C-kursist, interview ved skolebesøg]

Studievejledere, lærere og kursister peger på, at DSA-faget først og fremmest har stor betydning for kursisternes arbejde i andre fag på Hf, da DSA-faget arbejder med generelle sprogfærdigheder, der er en forudsætning for deltagelse i andre fag på Hf:

De basale dansksproglige kompetencer, der arbejdes med i DSA-faget (ved siden af mere fagspecifikke kompetencer), er en forudsætning for kursisternes deltagelse i og udbytte af deres andre fag på hf. Desuden henvender mange kursister sig til deres DSA-lærer for råd e.l., hvis de har sproglige problemer i deres andre fag, i stedet for blot at opgive at følge med i disse fag. [lærersurvey]

[DSA-faget] giver kursisterne en platform, hvor de kan stille spørgsmål og tilegne sig faget i et andet tempo og med en anden (mere sproglig) vægtning end i de fag, hvor de går sammen med danskere. Vi har mulighed for at italesætte og bruge tid på at udvikle vigtige læringsstrategier, som de ikke altid har med sig fra før.

Dansk er jo ikke kun et fag, men også det sprog, som al undervisning foregår på, selv i engelsktimerne, hvor fx grammatikundervisningen foregår på dansk. Dvs. at der sker dansksproglig læring i alle fag og på den måde er det godt, at DSA understøtter dette. [studievejledersurvey]

Folk som er fagligt udfordrede i dansk oplever ofte andre fag som udfordrende også. Derfor er det vigtigt, at der gives mulighed for at klæde folk ordentligt på i forhold til dansk [studievejledersurvey]

Eleverne skal både beherske forståelse af skrevet og talt dansk for at få udbytte af undervisningen - ligesom de i eksamenssituationerne aktivt skal beherske både skriftlig og mundtlig formidling på dansk. [studievejledersurvey]

Lærere og kursister udtrykker også, at DSA-faget giver kursisterne en traditionel danskfaglig viden om kultur, samfund og historie, som er essentiel for deltagelse i og udbytte af andre fag på Hf:

Der er tid til at opnå en forståelse f.eks. omkring forskellige faktorer, der har indflydelse på danskernes opfattelser af køn, ligestilling og velfærdsstat. De får forståelse af, at der er tale om en lang proces frem til situationen i dag og de kan se mere nuanceret på fordele og ulemper. Det er god viden i forhold til historie, samfundsfag og religion. [lærersurvey]

DSA betyder rigtig meget for mig. Vi har lært rigtig meget om det danske samfund og de perioder, der var før det moderne gennembrud og sådan nogle ting. Bagefter tog jeg samfundsfag og det var en rigtig god ting for mig fordi de ting som vi skulle lære i samfundsfag, det var noget som jeg i forvejen kendte. [fokusgruppeinterview, DSA C-kursist]

DSA-faget opleves som et rum, hvor der gives plads til at stille spørgsmål og tid til at fordybe sig i den viden, som undervisningen i andre fag ofte kan forudsætte eller tage for givet, at alle kursister har med sig. Lærere og kursister omtaler ofte DSA-faget som en fælles base og som et frirum, hvor DSA-kursisterne oplever, at de kan deltage på lige fod med andre kursister og opbygge deres selvtillid:

DSA giver kursisterne en vis base, en fælles sted hvor de måske er mere sikre og bedre tør deltage i undervisningen - hvilket kan give selvtillid og mod på også at deltage i andre fag. [lærersurvey]

Hvis man er sammen med danskere så er man lidt genert måske på grund af sproget eller andre ting. Hvis man er blandt andre med dansk som andetsprog, så er det meget lettere at sige noget i klassen. [fokusgruppeinterview, DSA A-kursist]

Det, at kursisterne ofte følges ad fra 0-c, c-b og b-a er med til at styrke kursistens sociale identitet på hf, da dsa kommer til at fungere som en slags "Stamklasse". [lærersurvey]

Som helhed peger datamaterialet på, at DSA opleves som et fag, der understøtter kursisternes præstationer i andre fag på Hf og i videre uddannelse ved at give dem en sproglig, faglig, kulturel og social ballast⁷.

---

⁷ I forbindelse med HF-uddannelsens profil understreges specifikt, at "eleverne skal udvikle evne til faglig fordybelse og forståelse af sammenhæng mellem fagene" (Larsen & Wang, 2017: 27).

5. Visitationstesten

I evalueringen af den tidligere forsøgsordning med DSA på Hf var én af anbefalingerne, at visitationen til DSA skulle struktureres yderligere, da både lærere og kursister oplevede det som et problem, at nogle kursister startede ”med et alt for lavt sprogligt (og abstraktionsmæssigt) indgangsniveau” (Østergaard et al., 2012, s. 66). Under den tidligere forsøgsordning blev DSA-kursisterne ikke testet før optagelse, men optaget på baggrund af tidligere karakterer fra AVU eller anden adgangsgivende danskundervisning.

Visitationstesten til det nye forsøgsfag er udviklet med det formål at sikre, at der kun optages kursister, som har et indgangsniveau, der tillader dem at drage udbytte af faget, og at disse kursister indplaceres på det rette undervisningsniveau: C, B eller A (se tabel 9 nedenfor for en oversigt over visitationstestens formål, indhold og bedømmelse). Da DSA-kursisterne generelt oplever flest udfordringer i forhold til at skrive på dansk, retter visitationstesten sig mod deres skrivefærdigheder.

I visitationstesten til DSA præsenteres testtageren for et emne (fx ”Lønforskelle i Danmark”) i form af en kort indledende tekst, der indeholder udsagn eller fraser relateret til emnet. Herefter præsenteres opgaven bestående af fire skriveordrer, der placerer sig på forskellige taksonomiske niveauer: ”fortæl kort om x”, ”kommentér ét eller to af synspunkterne/punkterne...”, ”vurdér fordele og ulemper ved x” og ”begrund dine synspunkter”. Testtageren har én time til besvarelsen og skal minimum producere 200 ord. Alle ordbøger kan anvendes som hjælpemidler.

I bedømmelsen af kursistbesvarelser anvendes et vurderingsskema med en række kriterier og underkriterier, der vurderes på en analytisk skala (se tabel 9 nedenfor). En samlet vurdering af de forskellige kriterier fører til indplacering på niveau A, B, eller C – eller indplacering under C (dvs. ikke adgang). STUK har udarbejdet en vejledning til vurderingen af visitationstesten bestående af vurderingsskemaet, en beskrivelse af kravene til indplacering samt fire modeltekster med tilhørende analyse og anbefalet indplacering på hvert af de fire niveauer. Det er DSA-lærerne, der bedømmer kursistbesvarelser, mens studievejledningen står for den praktiske afvikling af testen og tilhørende visitationssamtale(r), hvis den afholdes.

Tabel 9. Oversigt over visitationstestens formål, indhold og bedømmelseskriterier

Formål	Testindhold	Bedømmelse
Formålet med testen er at indplacere kursisten på det korrekte undervisningsniveau på baggrund af kursistens færdighed i at udtrykke sig skriftligt. Testen er performance-baseret, dvs. baseret på skriftlig fremstilling som en funktional færdighed, og opgaven tager udgangspunkt i emner, der lægger op til stillingtagen og argumentation.	Opgavernes input indeholder tekst, suppleret med udsagn, relevante ord eller synspunkter, der tager udgangspunkt i et emne og nogle fokuspunkter. Kursisten skal besvare spørgsmålet ved at udtrykke holdninger og synspunkter.	Kursistbesvarelser bedømmes ud fra et vurderingsskema med 6 kriterier: 1) morfologi, 2) syntaks, 3) ortografi og tegnsætning, 4) ordforråd, 5) tekstsammenhæng og 6) genrekendskab. Hvert kriterium indeholder en række underkriterier, som bedømmes ud fra følgende skala: ”ringe forståelse”, ”usikker forståelse”, ”en vis systematik”, ”stor sikkerhed” og ”fejlfri”.

DSA-fagets visitationstest er i denne evaluering belyst via spørgeskemaundersøgelserne blandt lærerne og studievejlederne, interviews ved skolebesøg, en fokusgruppe ved STUKs 3. konference om forsøgsfaget samt testmateriale og -besvarelser (se bilag A for en oversigt over indsamlede testbesvarelser).

Afsnit 5.1 præsenterer en analyse af testens karakteristika i forhold til dens reliabilitet, validitet og praktiske gennemførlighed, mens afsnit 5.2 beskriver skolernes erfaringer med brug af visitationssamtale og -test. Afsnit 5.3 omhandler lærernes bedømmelsespraksis, som primært er belyst via lærerkonferencen.

5.1 Analyse af visitationstesten

Analysen tager udgangspunkt i følgende grundlæggende kvalitetskrav for tests (Bachman & Palmer, 1996): reliabilitet (pålidelighed), validitet (gyldighed), og praktisk gennemførlighed.

Reliabilitet (pålidelighed eller konsistens) drejer sig om, at testens gennemførelse og bedømmelserne skal være ensartede. Vedrørende visitationstesten til DSA har vi identificeret, at testen både gennemføres og bedømmes forskelligt. Eksempelvis sker det, at nogle besvarelser er håndskrevne, mens andre er skrevet på en computer, hvilket kræver forskellige skriveprocesser, der kan påvirke bedømmelsen. Med hensyn til bedømmelsen foregår der ikke normering af lærere, ift. hvordan de bruger kriterierne, og der er typisk kun én lærer, der bedømmer besvarelserne. For et sikre en pålidelig bedømmelse er det nødvendigt at træne bedømmere i at anvende skalaen, og at bruge flere uafhængige bedømmere. Lærerne har fået en introduktion til testen med benchmark-eksempler, men forskningen viser at dette ikke er nok (McNamara, 2000; Bachman & Palmer, 1996).

Validitet (gyldighed) viser, om en test faktisk måler det, som den påtænkes at skulle måle (Messick, 1996; McNamara, 2000). Hvis en test mangler høj reliabilitet kan det påvirke testens validitet. Dette betyder, at de observerede forskelle i visitationstestens gennemførelse og bedømmelse påvirker resultaterne og derfor validiteten. Hvis en test bruges til at indplacere kursister på forskellige niveauer, skal testens indhold afspejle de emner og opgaver (og dermed de færdigheder), som er en del af indholdet på de forskellige kursusniveauer. I forhold til visitationstesten betyder dette, at hvis den eneste forskel mellem DSA-niveauerne er de grammatiske færdigheder, så skal opgaverne i visitationstesten sætte fokus på grammatik, men hvis der er også fokus på sammenhængende skrivning eller skrivning fra læsning, skal testopgaverne også afspejle dette.

Praktisk gennemførlighed udtrykker den grad, hvormed testen kan gennemføres med de ressourcer, der er til rådighed. Ifølge lærerne og studievejlederne er visitationstesten ressourcetung, fordi alle indkomne kursister skal tage den, og det tager lang tid at vurdere besvarelserne. Det bør overvejes, om fordelene ved det nuværende testformat, performance-baseret skrivning, opvejer de ressourcer, som investeres i at afvikle og bedømme testen.

5.2 Skolernes erfaringer med visitationssamtale og -test

En række spørgsmål i både lærer- og studievejledersurveyet har skulle afdække, hvordan visitationstesten suppleres af den visitationssamtale, som det anbefales at skolerne afholder i forbindelse med testen. I lærersurveyet er der blandt andet spurgt til, om der afholdes visitationssamtaler i forbindelse med DSA-faget på skolen og hvordan visitationssamtalerne bruges i forhold til visitationstesten. Svarene viser, at det i høj grad er studievejledere, der står for at afholde visitationssamtalen, hvis den finder sted.

I studievejledersurveyet er respondenterne blandt andet blevet bedt om at beskrive, hvad visitationssamtalen i forbindelse med DSA-faget typisk fokuserer på og hvordan den bruges i forhold til visitationssamtalen.

Af studievejledersurveyet fremgår det, at visitationssamtaler hyppigt bruges til at informere om visitationstesten og dens formål og til at følge op på testresultaterne:

Den kommer før visitationstesten, uden samtalen afholder vi ikke nogle skriftlig test. Vejledningen skal først vurdere kursistersnes sprog. [studievejledersurvey]

1. samtale har typisk været ved henvendelse med ønske om optag på HF2 / HF-e. Her har samtalen så drejet sig om den faglige og sproglige baggrund, hvilken så i næsten alle tilfælde er resulteret i visitation til test. 2. samtale har fulgt op på testen og dermed skabt baggrund for en kvalificeret vejledning til fag i kombination med DSA-C, hvis ansøger ikke først har skullet omkring sprogundervisning på AVU. [studievejledersurvey]

Jeg screener eleven og afsætter samtidig tid til at tale med eleven efterfølgende. Jeg observerer samtidig elevens arbejde under screeningen. På baggrund af samtalen med mig og screeningen giver jeg en tilbagemelding til generel vejleder, som herefter indmelder og laver skema, suppleret med andre fag, alt det praktiske. [studievejledersurvey]

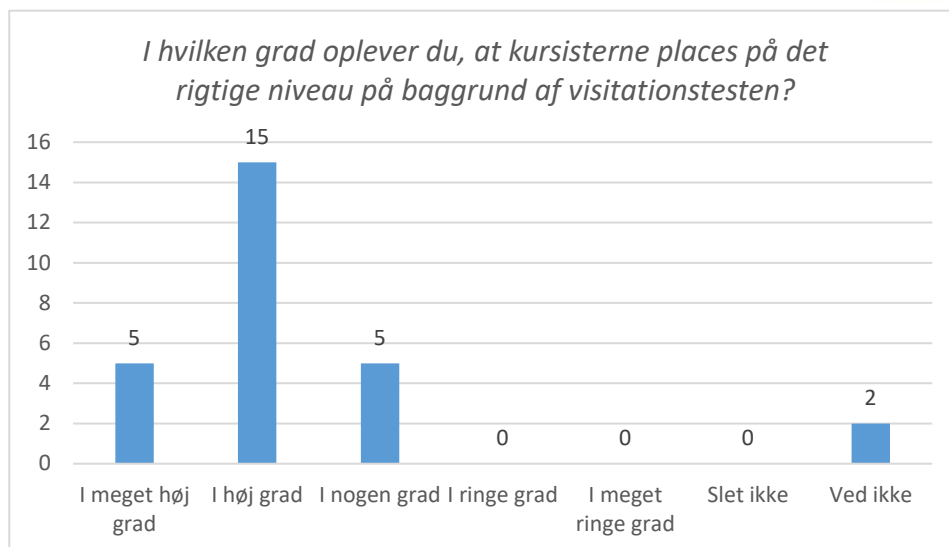
Samtalen gør kursisterne klar til testen. De skal have en tydelig instruktion i hvordan testen skal løses og hvad der skal være fokus på. Det er også en samtale, hvor vi snakker om hvad der sker, hvis man dumper testen. [studievejledersurvey]

Til at kontrollere, at de har de nødvendige forudsætninger for overhovedet at blive indstillet til testen (og skrevet på hold). Klarer de ikke testen, tilbydes de et andet hold på et lavere niveau. [studievejledersurvey]

Vi oplyser hvornår testen er o.l. og har i dette semester udarbejdet en flyer med praktiske informationer om testen, så kursisten kan huske indholdet af samtalen bedre. [studievejledersurvey]

Selvom der er forskelle på, hvordan skolerne ser ud til anvende visitationssamtaler i forhold til DSA-faget, peger resultaterne på, at visitationssamtaler spiller en vigtig rolle i visitationen af kursister til DSA-faget, da disse samtaler ofte afdækker kursisters forudsætninger bredere end visitationstesten. I lærersurveyet og ved skolebesøg fremhæver lærerne ofte, at samarbejdet med studievejledningen omkring DSA-faget er vigtigt af denne grund.

I forhold til visitationstesten peger resultaterne fra lærersurveyet på, at testen opleves som velfungerende, da lærerne i langt overvejende grad oplever, at kursisterne placeres på det rette undervisningsniveau på baggrund af testen (se figur 4).

Figur 4. Lærernes vurdering af visitationstesten ift. indplacering af kursisterne – lærersurvey (n = 27)

Lærernes uddybende kommentarer på spørgsmålet i figur 4 ovenfor peger på, at visitationstesten har bidraget til at skabe mere homogene hold i DSA-faget:

Der har været en mærkbar stigning i kursisternes faglige niveau, forstået på den måde, at de allersvageste er sorteret fra, hvilket har forøget muligheden for at fokusere på kursisternes fagligt svage områder - da det fx ikke er al grammatik der skal gennemgås fra bunden. [lærersurvey]

Visitationstesten hjælper til at frasortere de kursister, hvor tekstsammenhængen mangler og hvor sproget er for mangelfuldt. [lærersurvey]

Vi har fået mere homogene hold. Enkelte er ikke blevet optaget, hvilket har betydet, at de allertungeste kursister er blevet sorteret fra. [lærersurvey]

I spørgeskemaet peger lærerne påpeger dog også, at der kan være et problem med indplacering på det højeste niveau (DSA A), da testen ikke vurderer faglige kompetencer såsom evnen til at analysere og fortolke tekster:

Da jeg ikke selv har haft timer med DSA-hold i efteråret 2018 kan jeg kun udtale mig ud fra hvad mine kolleger fortæller. Deres indtryk er at en del kursister er placeret rigtigt, men at nogle også er blevet placeret på et for højt niveau. Det gælder især A-niveau. Problemet har nemlig for nogles vedkommende været at de ikke har haft de faglige kompetencer (analyseredskaber osv.) som et A-niveau har krævet, men nok de sproglige kompetencer. [lærersurvey]

Testen fanger ikke kursister der skriver et nogenlunde dansk, men som, fordi de mangler erfaring med det danske skolesystem, ikke har kendskab til f.eks. elementære analysebegreber. Disse kursister indplaceres fejlagtigt på et B/A niveau. [lærersurvey]

Der er mange indikationer på, at visitationen til DSA-faget på trods af dets status som forsøgsfag er velintegreret på skolerne, og at studievejledernes samarbejde med lærerne i mange tilfælde rækker ud over visitationen. Samtidig fremgår det også af lærersurveyet, at en tredjedel af lærerne (9 respondenter)

angiver, at der ikke afholdes visitationssamtaler i forbindelse med visitationstesten til DSA, og en anden tredjedel angiver, at de ikke ved, om de afholdes. Dette kunne tyde på, at samarbejdet mellem studievejledere og lærere ift. visitationen på nogle skoler med fordel kunne styrkes.

Både lærer-, leder- og studievejlederudsagn peger på, at der ikke er en direkte sammenhæng mellem kravene til kursisternes sproglige niveau i overgangen fra AVU til DSA:

Der er stor forskel på visitationstesten og så en eksamen i DSA på D-niveau. Det er fx ikke godt nok, hvis en kursist ikke har de fornødne faglige kompetencer (et dårligt resultat på D-niveau), men er god til at tale dansk - ligesom testen heller ikke kan sige noget om kursistens egnethed mht. at klare en uddannelse. Omvendt er det heller ikke godt, hvis kursisten har bestået D-niveau (især med en lavere karakter), men ikke har det fornødne sproglige niveau til at kunne klare sig på HF. [lærersurvey]

Vores undervisere er meget begejstrede for niveaudelingen, og for at kursisterne skal til jævnlige eksamener. Visitationstesten skaber et mere ensartet niveau på holdene og sikrer, at man reelt har mulighed for at nå niveauerne. Visitationstesten viser dog også, at der er et gab mellem dsa på D-niveau og C-niveau. Vi oplever frustration hos både kursister, vejledere og undervisere, som ikke forstår, at en test er nødvendig, når man har afsluttet dsa D med meget gode karakterer. Vores lærere på niveauerne indgår nu i et samarbejde, sådan at lærerne på D-niveauet i højere grad målretter deres undervisning kravene på C-niveauet. [leder – indledende screening]

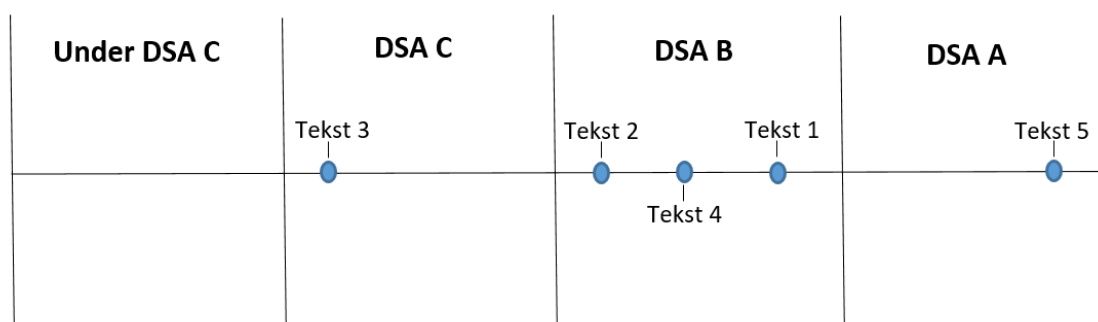
Der er en uheldighed i forhold til at kravet for at starte på HF er, at man får 02 med dansk D på AVU og dansk som andetsprog på D-niveau på AVU tæller jo for det samme som almindelig dansk, så hvis de får 02 så kan de egentlig starte på et almindeligt HF. Men de skal jo bestå visitationstesten for at starte på dansk som andetsprog, der ville være meget bedre for dem. Men de består ikke visitationstesten, hvis de kun får 02 på AVU, fordi der er forskel på, hvad man vurderer. Det, der vurderes i visitationstesten, er meget det grammatiske, og der kan godt være noget indholdsmæssigt, som man kan få point for i sådan en skriftlig dansk stil [på AVU], men det får de altså ingenting for i visitationstesten. Så der er sådan lidt en skævvridning der. [studievejleder – interview ved skolebesøg]

Citaterne peger både på et behov for at bevare visitationstesten og at samtænke tilbud om dansk som andetsprog på tværs af niveauerne.

5.3 Lærernes bedømmelsespraksis

For at få indsigt i DSA-lærernes bedømmelsespraksis blev de lærere, som deltog i STUKs 3. konference om forsøgsfaget, bedt om at vurdere og rangordne fem kursistbesvarelser fra visitationstesten. De fem kursistbesvarelser var udvalgt blandt besvarelser, som skolerne havde indsendt til evalueringsgruppen som eksempel materiale. Alle udvalgte tekster til lærerkonferencen var blevet vurderet egnet til optagelse på DSA-faget, men repræsenterede forskellige niveauer. Hvis vi opfatter den bedømte færdighed som et kontinuum, kan vi repræsentere disse niveauer som i figur 5.

Figur 5. Tekster udvalgt til bedømmelse på STUKs 3. lærerkonference om forsøgsfaget

Tekstudvalget indeholdt tre tekster på B-niveauet, da mellemniveauer generelt er de sværeste at bedømme. Lærerne blev bedt om at læse, vurdere (dvs. indplacere på niveau) og endelig rangordne de fem kursistbesvarelser. Resultaterne af lærernes vurdering af de fem kursistbesvarelser er præsenteret nedenfor i tabel 10. Tabellen skelner mellem lærere, som angav, at de havde erfaring med at bedømme kursistbesvarelser fra visitationstesten, og lærere som ikke havde erfaring med dette.

Tabel 10. DSA-lærernes vurdering af udvalgte kursistbesvarelser ved lærerkonferencen

	A		B		C		Ikke optaget	
	erfaren	uerfaren	erfaren	uerfaren	erfaren	uerfaren	erfaren	uerfaren
Tekst 1	0	0	6	5	5	5	0	0
Tekst 2	0	0	2	4	10	6	0	0
Tekst 3	0	0	0	0	5	6	9	4
Tekst 4	9	2	4	4	0	0	0	0
Tekst 5	12	6	1	1	0	0	0	0

For eksempel ses det, at både erfarne og uerfarne lærere indplacerede Tekst 1 enten på B-niveau (erfarne=6; uerfarne=5) eller C-niveau (erfarne=5; uerfarne=5). Resultaterne viser, at det er nemmere for lærerne at bedømme kursistbesvarelser, som er entydigt gode (fx Tekst 5). Med undtagelse af Tekst 2 er der 30-50% risiko for, at kursisterne bliver indplaceret på det forkerte niveau. Konsekvenserne af en sådan usikkerhed i bedømmelsen er større for kursisten, der har produceret Tekst 3 — det kommer tilsyneladende an på, hvem bedømmeren er, om han/hun bliver optaget på kurset. I tolkningen af resultaterne må der tages højde for, at lærerne havde begrænset tid til at læse og vurdere teksterne. De peger dog på et behov for at kigge nærmere på mulighederne for at sikre reliabiliteten af visitationstesten via træning af bedømmerne.

6. Undervisningens indhold, tilrettelæggelse og prøver

Forsøgsfagets indhold og tilrettelæggelse er belyst via spørgeskemaundersøgelsen blandt lærerne, observations- og interviewdata fra skolebesøgene samt et fokusgruppeinterview. DSA-fagets prøveafvikling

er primært belyst gennem en fokusgruppe ved konferencen suppleret med kommentarer fra åbne spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen blandt lærerne. Resultaterne præsenteres i hver deres afsnit nedenfor (afsnit 6.2 og 6.3). Indledningsvist gives en kort beskrivelse af den nye forsøgsordnings læreplan til DSA.

6.1 Læreplanen i DSA-hf

DSA-forsøgsfaget har fra starten haft "dobbelt" faglig identitet, dels som et litteratur og kulturfag og dels som et andetsprogsfag. Ifølge Østergaard et al. (2012) var udgangspunktet for den første læreplan til forsøgsfaget "dansksporgligt snarere end andetsprogsdidaktisk i sig selv" (s. 21). Dette betød at DSA-hf kom til at hvile "på de samme tre søjler som Dansk-hf: litteratur, sprog og medier" og blev defineret som "en kompetencevifte i dansk, der ikke er eksklusivt sproglig, men medtænker en dannelsesdimension og lægger vægt på kulturperspektiver" (Østergaard et al., 2012, s. 21). I forhold til formuleringen af forsøgsfagets identitet, formål og faglige mål, betød dette, at der ikke var afgørende forskel på DSA-hf og det ordinære Dansk-hf:

DSA-læreplanen har stort set blot slanket hf-læreplanen og foretaget små ændringer i rækkefølge og ordvalg. Hovedbestemmelsen af fagets identitet er som nævnt i begge fag at fagets kerne er dansk sprog, kommunikation, og litteratur, behandlet som tæt forbundne størrelser. Begge fag defineres som både almindelig og studieforbereende. Den væsentligste forskel er formuleringen at DSA har "særligt fokus på den sproglige dimension". Men i begge fag er sprogfærdigheden sidestillet med "analytisk-kritisk sans". (Østergaard et al., 2012, s. 22)

DSA-fagets særlige fokus på den sproglige dimension kom i særlig grad til udtryk i undervisningsvejledningen (snarere end i læreplanen) via "en lang række anbefalinger til arbejdet med sproglige strategier og forskellige former for stilladsering af tekstlæsningen" (Østergaard et al., 2012, s. 22).

Sammenligner man den nye læreplan for forsøgsfaget i DSA med læreplanen for det ordinære Dansk-hf formuleres formålet næridentisk (se tabel 11). Til gengæld er der væsentlige forskelle i forhold til fagidentitet (se tabel 12) og særligt de faglige mål, som i høj grad ligner målene for fremmedsprogfagene i forhold til en opdeling i "sprogfærdighed" og "sprog, tekst og kultur" (se tabel 13 for de faglige mål for sprogfærdighed på DSA-fagets tre niveauer).

Tabel 11. Formål for DSA-hf og Dansk-hf - læreplanerne 2017⁸

Dansk som andetsprog – Hf enkeltfag	Dansk A – toårigt Hf
Dansk som andetsprog tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforbereende formål. I et praksis- og anvendelsesorienteret arbejde med fiktive og ikke-fiktive tekster i alle medier, udvikles elevernes faglige og kommunikative kompetencer [niveau C & B] / evne [niveau A] til at anvende tekster i forskellige sammenhænge, deres kritisk-analytiske sans og perspektiv på verden og dem selv. Dansk som andetsprog bidrager til at udvide elevernes dannelseshorisont, udvikle deres kreative og innovative evner til at undersøge virkelighedsnære	Danskfaget tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforbereende formål. I et praksis- og anvendelsesorienteret arbejde med fiktive og ikke-fiktive tekster i alle medier, udvikles elevernes evne til at anvende tekster i forskellige sammenhænge, deres kritisk-analytiske sans og perspektiv på verden og dem selv. Danskfaget bidrager til at udvide elevernes dannelseshorisont, udvikle deres kreative og innovative evner til at undersøge virkelighedsnære problemstillinger og styrke deres evne til at håndtere og forholde sig kritisk til informationer.

⁸ Undervisningsministeriets læreplaner findes på: <https://www.uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017>

<p>problemstillinger, sproglige læringsstrategier [niveau C & B] og styrke deres evne til at håndtere og forholde sig kritisk til informationer. Centralt står arbejdet med kursisternes funktionelle kommunikative kompetencer [niveau C & B] / udtryksfærdighed [niveau A] med fokus på et sikkert sprogligt udtryk og formidlingsbevidsthed i praksisnære sammenhænge. Sikker udtryksfærdighed og kritisk-analytisk sans fremmer kursistens muligheder for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret samfund.</p>	<p>Centralt står arbejdet med elevernes udtryksfærdighed med fokus på et sikkert sprogligt udtryk og formidlingsbevidsthed i praksisnære sammenhænge. Sikker udtryksfærdighed og kritisk-analytisk sans fremmer elevens muligheder for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret samfund. Eleverne skal tillige opnå viden om fagets professionsrettede perspektiver.</p>
--	---

Tabel 12. Fagidentitet for DSA-hf og Dansk-hf - læreplanerne 2017

Dansk som andetsprog – hf enkeltfag	Dansk A – toårigt hf
<p>Kernen i faget dansk som andetsprog er dansk sprog og litteratur. Faget henvender sig til kursister, der har et andet aktivt modersmål end dansk. Kursisternes receptive og produktive kommunikative kompetencer [niveau C & B] / 2) sprog [niveau C & B] er i stadig udvikling, og faget styrker og understøtter denne andetsprogsprogression hen imod målsproget dansk samt skaber sproglig bevidsthed og forståelse for samspillet mellem sprog og kultur. Faget beskæftiger sig med viden og kundskab om og undersøgelse af dansksprogede tekster i en national og global virkelighed. Gennem undersøgelse og produktion af dansksprogede tekster, med udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb, forbindes sprog, kultur, historie, æstetik og kommunikation til en konkret virkelighed. Gennem tekstlæsningen bringes oplevelse, analyse og fortolkning i samspil. I den produktive dimension af faget udvikles elevens udtryksfærdighed, præcision, genre- og formidlingsbevidsthed. Det er karakteristisk, at de tekstanalytiske aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget. Faget beskæftiger sig med sprogtilegnelse og tekstanalytiske aktiviteter i et tæt samspil med tekstproduktion, og modersmålet inddrages aktivt i arbejdet.</p>	<p>Fagets kerne er dansk sprog og litteratur. Danskfaget beskæftiger sig med viden og kundskab om og undersøgelse af dansksprogede tekster i en national og global virkelighed. Gennem undersøgelse og produktion af dansksprogede tekster, med udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb, er fokus på at forbinde sprog, kultur, historie, æstetik og kommunikation i en konkret virkelighed. Gennem tekstlæsningen bringes oplevelse, analyse og fortolkning i samspil. I den produktive dimension af faget udvikles elevens udtryksfærdighed og formidlingsbevidsthed og arbejdet med tekstproduktion forbindes med undersøgelsen af tekster. Det er karakteristisk, at de tekstanalytiske aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget.</p>

Tabel 13. Faglige mål for DSA-hf - læreplanen 2017

DSA C	DSA B	DSA A
<p>Kursisterne skal kunne: <i>Sprogfærdighed</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - forstå <u>hovedindtrykket i tydelig standardtale</u> om almene og faglige emner - udtrykke sig <u>forståeligt og sammenhængende</u> om almene og faglige emner, <u>herunder tage aktivt del i diskussioner</u> -læse og forstå <u>fakta- og fiktionstekster</u> om almene og faglige emner <u>samt aktuelle problemstillinger</u> -skrive detaljerede, sammenhængende tekster om almene og faglige emner, <u>herunder formidle viden og argumentere for eller imod et bestemt synspunkt</u> 	<p>Kursisterne skal kunne: <i>Sprogfærdighed</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - forstå mundtlige danske tekster og samtaler af en vis længde om almene og faglige emner - udtrykke sig <u>sammenhængende om forholdsvis flydende, herunder formulere egne synspunkter</u>, i præsentation, samtale og diskussion på dansk om almene og faglige emner med <u>en relativ høj grad af grammatisk korrekthed</u> -læse og forstå <u>skrevne tekster</u> på dansk i forskellige genrer <u>af en vis længde om almene og faglige emner</u> -skrive <u>klare, detaljerede og sammenhængende</u> tekster på dansk <u>med forskellige formål om almene og faglige emner med en relativ høj grad af grammatisk korrekthed</u> 	<p>Kursisterne skal kunne: <i>Sprogfærdighed</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - forstå <u>forholdsvis komplekse</u> mundtlige danske tekster og samtaler af en vis længde om almene og faglige emner <u>i forskellige stillejer</u> - udtrykke sig flydende <u>og spontant med formidlingsbevidsthed</u> i præsentation, samtale og diskussion på <u>nuanceret og velstruktureret mundtligt dansk</u> om <u>en bred vifte af almene og faglige emner</u> med høj grad af grammatisk korrekthed <u>og med evne til selvkorrektion</u> -læse og forstå <u>lange og komplekse</u> tekster på dansk i forskellige genrer <u>og stillejer fra forskellige historiske perioder, samt tekster fra andre fag end dansk</u> -skrive <u>længere, nuancerede og velstrukturerede</u> tekster på dansk om <u>komplekse emner</u> med høj grad af grammatisk korrekthed, <u>beherskelse af skriftsproglige normer samt formidlingsbevidsthed</u>

DSA-fagets andetsprogsdimension fremstår tydeligst i formuleringen af fagets didaktiske principper. Her er det centralt for DSA, at undervisningen skal bygges op omkring emnearbejde. Dette emnearbejde skal i videst muligt omfang integrere de tre perspektiver på kernestoffet: det litterære, det sproglige og det mediemæssige. Der lægges på alle tre niveauer vægt på, at undervisningen stilladserer kursisters sproglige og faglige udvikling. Undervisningen skal desuden "skabe rum for kreativ anvendelse af sproget til hypotesedannelse, afprøvning og sproglig konsolidering" (Vejledning til Dansk som andetsprog C-B-A, hf, s. 17). Der lægges desuden vægt på, at "emnerne skal være meningsfyldte for kursisterne og at tekstlæsning og tekstarbejde danner grundlag for sproglig analyse, samtale og tekstproduktion, der så vidt muligt indgår i en meningsfuld kommunikationssituation" (Vejledning til Dansk som andetsprog C-B-A, hf, s. 17).

Som det fremgik af tabel 1 er der afsat ekstra 40 timer til undervisning i DSA A-niveau i forhold til Dansk A på Hf-enkeltfag, hvilket skal kunne rumme dette ekstra arbejde med sproget.

6.2 Indhold og tilrettelæggelse

I spørgeskemaet er lærerne i et åbent spørgsmål blevet spurgt om, hvilke dele af læreplanen der fungerer godt i praksis. Et slusespørgsmål har sikret, at respondenterne kun er blevet spurgt om de niveauer, som de har undervist på. I et opfølgende spørgsmål er der spurgt ind til, om lærerne oplever, at der er dele af læreplanen, som ikke fungerer godt i praksis. DSA-undervisningens indhold og tilrettelæggelse belyses yderligere af to spørgsmål til underviserne, der vedrører særlige kendetegn for DSA-faget i forhold til det, som kursisterne skal lære, samt måderne, der undervises på.

Det samlede indtryk af besvarelserne fra spørgeskemaet er, at lærerne generelt oplever, at læreplanen fungerer godt i praksis samtidig med, at der er ting, som kan justeres. Lærerne tilkendegiver først og fremmest en tilfredshed med læreplanens overordnede princip om, at undervisningen bygges op omkring temaarbejde:

Jeg synes, det fungerer godt med tematisk læsning og med at integrere forskellige danskfaglige færdigheder i tema-arbejdet. Der er basis for samarbejde ml. kursisterne fx skrive emails parvis om kønsroller. Det fungerer også godt at arbejde med en litteraturhistorisk periode. [lærersurvey]

Det er forfriskende at læse i temaer. Giver gode muligheder for formidling af bredere emner og perioder, som kan give kulturel viden. Det samme gør dog, at man måske nedtoner "værktøjsforløb", så man mangler begreber og værktøjskasser på a-niveau (hvor man ikke helt har tid til at indhente det) [lærersurvey]

Det var interessant og godt, at man kunne arbejde mere tema-orienteret, da dette var forskelligt fra både D-niveau, men også A-niveau. Dette gav nogle interessante samtaler på holdet, som jeg også tror bidrog til, at kursisterne hele tiden kunne få udvidet deres ordforråd. Det er også godt, at det udvidede tekstbegreb bliver fremhævet i bekendtgørelsen, så man i undervisningen meget mere kunne gå på tværs af genrerne. Det betød, at de netop blev nødt til at være meget skarpe omkring de forskellige genrer og deres kendetegn. [lærersurvey]

Som det ses af det sidste citat fremhæves det udvidede tekstbegreb som en styrke ved læreplanen, her i forhold til at arbejde på tværs af forskellige genrens kendetegn og karakteristika. Andre udsagn fra såvel lærere som kursister peger på, at det udvidede tekstbegreb har en særlig værdi for DSA-fagets kursister, når tilegnelsen af fagets stof understøttes af flere forskellige modaliteter.

Af både spørgeskemaet og interviews ved skolebesøg fremgår det, at lærerne forbinder DSA-faget med arbejdsformer, som er særlige for DSA-faget i den forstand, at de i høj grad tager højde for en sproglig stilladsering af kursisterne:

En del af det danskfaglige indhold ligner [almindeligt dansk], men tilrettelæggelsen er anderledes og kan i høj grad tilgodese andetsprogede kursisters behov. Undervisernes viden og andetsprogspædagogiske kompetencer er helt centrale her, hvor der arbejdes med forforståelse, ordlister, sammenlignes til førstesprog og kulturel sammenhæng. [lærersurvey]

Man skal hele tiden arbejde bevidst med for-forståelse på en anden måde en i en overvejende etnisk dansk klasse. Der er hele tiden fokus på det sproglige og på udvikling af ordforråd - ved diskussioner af ords betydninger og nuancer. Det går der meget tid med - men det oplever jeg også som fordybelse - den har bare en anden karakter. [lærersurvey]

Den sproglige stilladsering af kursisterne var tydelig i forbindelse med skolebesøg og observationerne af undervisning på alle DSA-niveauer, særligt i forbindelse med nærlæsning af tekster og ordforrådsarbejde (se bilag D for et eksempel på observation).

Vedrørende undervisningen fremhæver kursisterne først og fremmest muligheden for at kunne udvikle sig sprogligt, fagligt og socialt i et læringsrum, hvor der er plads og tid til at stille spørgsmål. Kursisterne sætter ofte deres oplevelse af DSA i perspektiv til deres erfaringer med at skulle fungere på "almindelige" danskhold. Der tillader tempoet i undervisningen dem i langt mindre grad at stille spørgsmål til læreren. Samtidig opleves mulighederne for at trække på andre kursister som mere begrænsede, idet tålmodigheden i forhold til at svare på spørgsmål hurtigt udtømmes. Mange kursister sætter særligt pris på gruppearbejde som en arbejdsform i DSA-faget, fordi de oplever, at der er mulighed for at lære og lære fra sig blandt kursister, der har forudsætninger og udfordringer, der ligner deres egne.

Skolebesøgene viste desuden, at det er en væsentlig værdi i undervisningen, at denne tilrettelægges ud fra såvel sproglige som "danskfaglige" læringsmål, og at der ideelt set skal være tale om en kontinuerlig, didaktisk sammenknytning mellem de to slags aktiviteter.⁹

Det gælder for både kursister og lærere, at der i forhold til justeringer af faget først og fremmest efterspørges mere tid / flere undervisningstimer til DSA-faget:

Det eneste jeg synes vi mangler er mere tid. [DSA-kursist, fokusgruppeinterview]

Jeg savner flere timer på c-niveau, så der fx er faste timer til omlagt skriftlighed og grammatik - jeg har nået meget lidt af den slags, og der er meget brug for det! [lærersurvey]

Jeg har undervist på både Dansk C og på DSA C, og det fungerer i høj grad efter samme principper. Der er lidt mere sprog i DSA C - og der er kun 60 timer. Her kunne man måske ønske, at kursisterne fik 75 timer ligesom Dansk C. [lærersurvey]

6.3 DSA-fagets evalueringsformer og prøver

DSA-faget lægger på alle tre niveauer op til formativ evaluering i form af skriftlig vejledning i forbindelse med et elektronisk portfolio, processkrivning og respons på skriftligt arbejde samt respons på mundtlige oplæg og mindre skriftlige prøver. Som beskrevet i indledningen er prøveafviklingen tilrettelagt ud fra en "trappemodell", hvor der afholdes prøver imellem hvert niveau og prøverne skal bestås, før kursisten kan fortsætte til næste niveau. På DSA C er prøveformen en individuel mundtlig prøve, hvor prøvematerialet dels består af et produkt fra portfolioen, dels en opgave med (tematisk) tilknytning til undervisningen. På DSA B afholdes en centralt stillet skriftlig prøve med en varighed på fire timer, samt en mundtlig prøve, der har form af oplæg og faglig dialog med udgangspunkt i en eller flere tekster. DSA A har samme kombination af prøveformer som DSA B, men stiller større krav i forhold til omfanget af tekstmaterialet, der danner grundlag for eksamen. I tabel 14 vises en oversigt over DSA-fagets prøveformer.

⁹ Elf m.fl. (2016: 113) anbefaler, at der arbejdes med et bredt literacybegreb og en kombination af fire nøgelfaktorer i undervisningen: stilladsering af eleverne, både deres forståelse af tekstligt input og deres eget output; eksplicitering af forbindelser mellem skolen og kursisternes liv og erfaringer; bekræftelse af kursisternes mangeartede identiteter; udvidelse af elevernes sprog i relation til fagene.

Tabel 14. Oversigt over DSA-fagets prøveformer på de tre niveauer

	DSA C	DSA B		DSA A	
Form	Individuel mundtlig prøve med a) en opgavedel og b) en portfoliodel	Centralt stillet skriftlig prøve	Mundtlig prøve	Centralt stillet skriftlig prøve	Mundtlig prøve
Varighed	30 min	4 timer	30 min	5 timer	30 min
Forberedelse	60 min	-	60 min	-	60 min

I lighed med visitationstesten opleves inddelingen af DSA-faget i tre niveauer med en afsluttende prøve efter hvert niveau som en markant forbedring af DSA-faget sammenlignet med den tidligere forsøgsordning.

Det der har fungeret godt, og som også helt klart er en forbedring i forhold til det første [forsøgs]fag, er at der er flere prøver, altså at faget er blevet hakket i stykker. Det oplever vi som en opgradering og helt klart som noget godt. Det kan være lang tid at gå og ikke blive målt når de skal gå to år – kursisterne har slet ikke nogen pejling af, hvor godt det går. Selvfølgelig får de tilbagemeldinger og evalueringer fra opgaverne og sådan noget, med det er alligevel noget andet, når det bliver eksamen. Noget af det som jeg har talt med underviserne om, er at nogle af de kursister, som tager dansk som andetsprog, er vant til at de bliver målt oftere, så det tiltaler også nogle af kursisterne. Der er nogle kursistgrupper som godt kan lide at de bliver målt oftere og der er også nogle som har godt af, at der oftere er en eksamen, for så får de ikke lagt sig så langt tilbage i stolen. [leder – interview ved skolebesøg]

Dette synspunkt understøttes af kursistsagn fra fokusgruppeinterviews, hvor nogle kursister fremhæver, at de værdsætter både fagets niveauinddeling og prøverne efter hvert niveau ud fra muligheden for både sproglig og faglig progression.

I forhold til evaluerings- og prøveformer i DSA-faget udtrykker lærerne især begejstring for portfolien, der opleves som motiverende og fremmende for at flytte kursisterne fra et produktorienteret fokus på fejl til et fokus på skriveproces og peer response:

Jeg er meget glad for portfolien. Det er godt for kursisterne at skulle forholde sig reflekteret til deres egne skriftlige produkter på en anden måde end bare at "rette fejl". Det er en stor motivationsfaktor for at arbejde med at forbedre teksterne, at censor skal se dem til eksamen. [lærersurvey]

C-niveauets [prøveform] er jo en mundtlig prøve som integrerer det skriftlige og som jeg synes er sindssygt spændende. Den betyder, at jeg arbejder mere målrettet med noget peer response, så de også prøver at bringe sig i denne her situation, hvor de ser på andres tekster. Jeg tror, det er der man lærer meget og det linker at man får afprivatiseret sin skriftlighed. Men i forhold til prøven har jeg i hvert fald oplevet – jeg har kørt to c-forløb - at [kursisterne] er fortrolige med, hvad de skal, at spørgsmålene fungerer godt. [fokusgruppediskussion lærere om prøver ved STUKs 3. konference]

Af nogle opleves prøveformen med portfolio dog som administrativ tung i forhold til fx at skulle dele portfoliomappen med censor. Ud fra et undervisnings- og læringssynspunkt udtrykker lærerne dog samstemmigt at prøveformen med portfolio fungerer godt.

7. Betydningen af lærernes faglige kompetencer for undervisningen

Evaluering af den tidligere forsøgsordning i DSA viste stor forskel på, hvorvidt DSA-lærerne havde en uddannelse i andetsprogsdidaktik og anbefalede, at skolerne sikrede, at DSA-hf-lærerne havde de nødvendige kompetencer i andetsprogspædagogik (Østergaard et al., 2012).

Det fremgår af lov om de gymnasiale uddannelser, at man for at have faglig kompetence til at undervise i de gymnasiale uddannelser som udgangspunkt skal have en kandidateksamen i et eller flere fag i den gymnasiale fagrække. Har man en uddannelse, der ikke sigter direkte mod undervisning i de gymnasiale uddannelser, kan man opnå faglig kompetence, hvis man har opnået kvalifikationer, der svarer til de faglige mindstekrav, som fremgår af retningslinjer for universitetsuddannelser rettet mod undervisning i de gymnasiale uddannelser (faglige mindstekrav). Her er "Dansk som andetsprog" blevet tilføjet i august 2018, dvs. et år efter igangsættelsen af den nuværende forsøgsordning. Disse krav er dog endnu ikke nødvendigvis fuldt implementeret på samtlige af de medvirkende skoler grundet fagets status som forsøgsfag, selvom ledelsen udtrykker opmærksomhed på problemstillingen.

I indeværende evaluering er DSA-lærernes uddannelsesbaggrund og undervisningserfaring med DSA kortlagt i bredden gennem lærersurveyet. Resultaterne præsenteres i afsnit 7.1, inden der gives en analyse af de kompetencer, som DSA-lærerne selv fremhæver som centrale for at varetage undervisningen i DSA (afsnit 7.2).

7.1 DSA-lærernes uddannelse og underviserfaring med dansk som andetsprog

I lærersurveyet angiver 78% af DSA-lærerne, at de har en uddannelsesbaggrund med fokus på dansk som andetsprog, se opsummering i tabel 15.

Tabel 15. Lærernes uddannelsesbaggrund med fokus på dansk som andetsprog

<i>Har du en uddannelsesbaggrund med fokus på dansk som andetsprog? (Hvis ja, sæt gerne flere kryds.)</i>	Antal <i>n</i> = 27
Nej	6
Ja, læreruddannelsen ifm. linjefag i dansk som andetsprog	0
Ja, læreruddannelsen ifm. fagområdet "Undervisning af tosprogede elever"	0
Ja, pædagogisk diplomuddannelse	4
Ja, DAV-uddannelsen (underviser i dansk som andetsprog)	4
Ja, studiemønstre i dansk som andetsprog KU	1
Ja, Master i Dansk som andetsprog	2
Ja, Master i Fremmedsprogs-pædagogik KU	0
Ja, i form af kortere efteruddannelseskurser	5
Anden	14

Under "Anden" hører bl.a. indvandrerlæreruddannelsen, master i social integration mv.

Mange DSA-lærere har også betydelig erfaring med at undervise i dansk som andetsprog i forskellige sammenhænge, se tabel 16 nedenfor. 37% (10 respondenter) har erfaring med den tidligere forsøgsordning i DSA, og 96% (26 respondenter) har erfaring fra en række andre undervisningssammenhænge (herunder GIF, folkeskolen, sprogcentre for voksne, AVU).

Tabel 16. Lærernes erfaring med at undervise i dansk som andetsprog

Hvor meget erfaring har du med at undervise i dansk som andetsprog i forskellige sammenhænge?	Antal <i>n</i> = 27
Mindre end 1 år	8
2-5 år	2
6-10 år	9
Over 10 år	8

Det er også værd at bemærke, at 81% (22 respondenter) underviser i andre fag på Hf end DSA-forsøgsfag. 18 lærere underviser samtidigt i Dansk A, 5 i sprogfag (Engelsk, fransk, Tysk, Spansk), 4 i religion, 4 i psykologi, 1 i retorik, 1 i mediefag, 1 i kulturforståelse, og 1 varetager ordblindeundervisning.

7.2 Lærerkompetencer til DSA-faget

I interviewdata fra skolebesøg og ved konferencen peger ledere og lærere på en lang række forskellige kompetencer, som de ser som centrale for at undervise i DSA-forsøgsfaget, bl.a. at kunne trække på viden om andet- og fremmedsprogs pædagogik samt at give plads til en kulturel dimension.

Det er helt afgørende, at man kommer med nogle andre kompetencer end man tænker, at nu skal jeg fortsætte danskundervisning. Altså det er et fremmedsprog, man er inde at undervise i og tingene skal foregå på en anden måde. Det er et sprogligt værksted, hvor man får udviklet forskellige ting og får skabt et fælleskab, så det er rigtig vigtigt rundt omkring på skolerne at man ikke tænker, "nårh ja du er jo uddannet i dansk, så kan du også tage DSA", at man søger for at klæde lærerne på til det. [fokusgruppeinterview lærerkonference]

Der blev snakket meget om plads og rum, at give kursisterne plads og rum til at komme med både glædelig ting men også frustrationer, når de har siddet på andre hold. Og det er vel tit den kulturelle forståelse med andre kursister, hvor de undrer sig over den danske kultur - der er et eller andet, der sådan "hvordan er det?" og der har de jo plads og rum til at spørge i vores timer og der er det måske også som lærere giver plads altså vi tager imod den nysgerrighed og undren og undrer os måske også. Tager fat på de der kulturelle diskussioner, der skal i hvert fald levnes plads. Det kræver kulturel sensitivitet at være DSA-lærer. [fokusgruppeinterview lærerkonference]

Lærerne fremhæver også, at det kræver et særligt engagement at være DSA-lærer, fordi det kræver ekstra forberedelse:

Det med engagementet er vigtigt tror jeg. Det er ildsjæle eller lærere, der foretager et positivt valg eller tilvalg af DSA. Der er ikke rigtig noget, der kommer nemt. Lærebøger og sådan noget er et fremmedord for en, så man kan sige, at når du vælger DSA-butikken, så siger du også ja til ekstra forberedelse – valg af materialer skære det til og klippe det til. [fokusgruppeinterview lærerkonference]

Lærerne oplever også DSA som et fag, hvor det er nødvendigt at være mere omstillingsparat i selve undervisningen end i andre fag. Der er enighed blandt lærerne om, at en permanentgørelse af faget bør føre til flere muligheder for efteruddannelse. Nogle lærere fremhæver, at lærerkompetencer til DSA-faget ikke blot må sikres for lærerne, men også i forhold til fagets censorer.

Det samlede indtryk af evalueringen er, at størstedelen af DSA-lærerne har de relevante kompetencer og den fornødne erfaring til at varetage undervisningen i DSA-faget, men at der forsat bør sættes fokus på videre kompetenceudvikling og erfaringsudveksling i processen mod at opfylde de faglige mindstekrav.

8. Konklusioner og anbefalinger

DSA-forsøgsfaget på Hf er en systematisk, længevarende og bredt funderet udviklingsindsats, der har søgt at give kursister med dansk som andetsprog en bedre mulighed for at nå i mål med en Hf-eksamen og dermed nå frem til videre uddannelse. Siden forsøgsfagets første udbud i 2009 er antallet af deltagende forsøgsskoler udvidet fra 6 til 18, hvoraf 15 har gennemført undervisningen i perioden, hvilket udgør omtrent en tredjedel af de VUC'er i Danmark, som udbyder Hf-enkeltfag.

En løbende opsamling og evaluering af erfaringerne fra forsøgsfaget har dannet grundlag for en række ændringer fra STUKs side, senest inddelingen af faget i tre niveauer, udvikling af en ny læreplan og vejledning for faget samt en visitationstest. Sammen med fagets uddannelseseffekter har den forhåndenværende evaluering fokuseret på forsøgsfagets visitationstest, fagets indhold, tilrettelæggelse og prøver samt betydningen af lærernes faglige kompetencer for undervisningen. Derudover har evalueringen kortlagt forsøgsfagets udbud af hold, hvor mange kursister, der har gennemført holdundervisning, samt karaktergennemsnit for gennemførte hold.

8.1. Overordnet konklusion

Evalueringen viser, at den nye forsøgsordning med DSA på Hf-enkeltfag har været et velfungerede tiltag inden for alle de fire undersøgte områder: visitationstest, tilrettelæggelse af undervisning og prøveafvikling, lærernes kompetencer samt uddannelseseffekter. Forsøgsordningen evalueres positivt af både ledere, studievejledere, lærere og kursister, og fremstår som en markant forbedring af den tidligere forsøgsordning.

8.1.1 Udbud, gennemførelse og karakterniveau

I alt 15 skoler har udbudt undervisning som del af forsøgsordningen, de fleste skoler på minimum 2 niveauer. Skolerne dækker geografisk hele Danmark, bortset fra Syd- og Sønderjylland. I alt er der gennemført undervisning på 14 A-hold, 10 B-hold og 29 C-hold i perioden efteråret 2017-efteråret 2018. Samlet set er 1.148 kursister blevet optaget på DSA-forsøgsordningen i perioden.

Der kan ses en markant højere gennemførelse blandt kursisterne på det nye DSA A-niveau i forhold til den gamle forsøgsordning. Analysen af visitationstesten peger på, at dette hænger sammen med en mere homogen sammensætning af kursister på de enkelte hold grundet en indplacering på det rigtige niveau. Samtidig består langt flere kursister deres eksamen på A-niveau end tidligere.

Med hensyn til karakterne ligger særligt C-niveau tæt på et karaktergennemsnit på 7, mens B- og A-niveau ligger omkring karaktererne 4-6. Samtidig ligger karaktergennemsnittet for de gennemførte skriftlige prøver fra DSA A på den nye ordning markant højere end gennemsnittet for den gamle DSA ordning i perioden 2017-2018. Karaktergennemsnittet for både de mundtlige og de skriftlige prøver på DSA A-niveau har dermed nærmet sig gennemsnittet for Dansk A på Hf-enkeltfag, og ligger endda på niveau, når man alene ser på de skriftlige karakterer for eksamensterminen i vinteren 2018/2019.

8.1.2 Uddannelseseffekter

Analysen af forsøgsfagets uddannelseseffekter viser, at DSA-kursister og -lærere oplever faget som betydningsfuldt, både for deres deltagelse i andre fag på Hf og for deres videre uddannelse. DSA-faget hjælper dermed til at skabe sammenhæng på tværs af Hf-fagene, hvilket er en del af Hf-uddannelsesprofil. Dette skyldes dels, at der arbejdes intensivt med styrkelse af sprogfærdigheder, som er en forudsætning for kursisters aktive deltagelse i andre fag på Hf. Dels giver DSA-faget kursisterne en

traditionel danskfaglig viden om kultur, samfund og historie, som er essentiel for deres deltagelse i og udbytte af andre fag på Hf.

DSA-faget opleves som et rum, hvor der gives plads til at stille spørgsmål og tid til at fordybe sig i den viden, som undervisningen i andre fag ofte kan forudsætte eller tage for givet, at alle kursister har med sig. DSA-faget udgør dermed en fælles base eller et frirum, hvor DSA-kursisterne oplever, at de kan deltage på lige fod med andre kursister og opbygge deres selvtillid.

8.1.3 Visitationstesten

Generelt oplever både lærere og ledere, at visitationstesten medvirker til at placere kursisterne på de rigtige niveauer, og at testen har bidraget til at skabe mere homogene hold. Dog er der behov for en tydeligere sammenhæng mellem kravene til kursisternes sproglige niveau i overgangen fra AVU til DSA og dermed at sikre en bedre overgang mellem niveauerne. Her spiller visitationstesten en essentiel rolle.

Evalueringen viser samtidig, at der kan være et problem med indplacering på det højeste niveau (DSA A), da testen ikke vurderer faglige kompetencer såsom evnen til at analysere og fortolke tekster. På STUKs 3. lærerkonference kom det frem, at det er svært for lærerne at bedømme kursistbesvarelser, som ikke ligger entydigt på A-niveau. Dette kan resultere i en forkert indplacering eller en afvisning af kursisten. Der er derfor behov for at sikre reliabiliteten af visitationstesten via træning af bedømmerne.

Endelig viser evalueringen forskelle i skolernes praksis omkring visitationsprocessen. Det er ikke obligatorisk at anvende visitationssamtaler i forhold til DSA-faget, men evalueringen peger på, at visitationssamtaler spiller en vigtig rolle i visitationen af kursister til DSA-faget, da disse samtaler ofte afdækker kursistens forudsætninger bredere end visitationstesten. Der er mange indikationer på, at visitationen til DSA-faget på trods af dets status som forsøgsfag er velintegreret på skolerne, og at studievejledernes samarbejde med lærerne i mange tilfælde rækker ud over visitationen.

8.1.4 Undervisningens indhold, tilrettelæggelse samt prøveafvikling

Den samlede evaluering viser, at såvel lærere som kursister generelt oplever, at læreplanen fungerer godt i praksis samtidig med, at der er ting, som kan justeres.

Blandt lærerne er der først og fremmest en tilfredshed med læreplanens overordnede princip om, at undervisningen bygges op omkring temaarbejde. Samtidig har det udvidede tekstbegreb en særlig værdi for DSA-fagets kursister. Det er desuden vigtigt, at arbejdet med tidlig litteratur, som typisk stiller større krav til kursisternes sprogbeherskelse, tilrettelægges vha en litteraturpædagogik, som hjælper med at gøre teksterne tilgængelige.¹⁰ Særligt i forhold til DSA C udtrykker lærerne begejstring for portfolioet, der opleves som motiverende og fremmende for at flytte kursisterne fra et produktorienteret fokus på fejl til et fokus på skriveproces. Dog opleves portfolio-eksamen af flere som administrativ tung, hvilket der bør kigges nærmere på. Endelig viser evalueringen, at lærerne forbinder DSA-faget med arbejdsformer, som i høj grad tager højde for en sproglig stilladsering af kursisterne.

Evalueringen viser samtidig, at kursisterne oplever en mulighed for at kunne udvikle sig sprogligt, fagligt og socialt i et læringsrum, hvor der er plads og tid til at stille spørgsmål. Kursisterne sætter ofte deres oplevelse

---

¹⁰ Rørbech (2009) peger desuden på behovet for udvikling af metoder til interkulturel tekstpædagogik til danskundervisning i flerkulturelle klasserum.

af DSA i perspektiv til deres erfaringer med at skulle fungere på "almindelige" danskhold. Mange kursister sætter særligt pris på gruppearbejde som en arbejdsform i DSA-faget, fordi de oplever, at der er mulighed for at lære og lære fra sig blandt kursister, der har forudsætninger og udfordringer, der ligner deres egne. Det gælder for både kursister og lærere, at der i forhold til justeringer af faget først og fremmest efterspørges mere tid / flere undervisningstimer til DSA-faget. Samtidig udtrykkes der fra både lærere, kursister og ledere et behov for at se nærmere på undervisningens tilrettelæggelse og indhold i forbindelse med en evt. permanentgørelse af faget.

Hvad angår prøveafviklingen, oplever både lærere og ledere inddelingen af DSA-faget i tre niveauer med en afsluttende prøve efter hvert niveau som en markant forbedring sammenlignet med den tidligere forsøgsordning. Samtidig værdsættes såvel niveauinddelingen som prøverne efter hvert niveau af kursisterne, da de oplever en både sproglig og en faglig progression.

8.1.5 Betydningen af lærernes kompetencer

Evaluerings af den tidligere forsøgsordning i DSA viste stor forskel på, hvorvidt DSA-lærerne havde en uddannelse i andetsprogsdidaktik, og anbefalede at skolerne sikrede, at DSA-hf-lærerne havde de nødvendige kompetencer i andetsprogs pædagogik. "Dansk som andetsprog" blev tilføjet i lovgrundlaget om faglige mindstekrav i august 2018 og er derfor endnu ikke fuldt implementeret på samtlige af de medvirkende skoler, selvom ledelsen udtrykker opmærksomhed på problemstillingen.

Af evalueringen fremgår det, at 78% af lærerne har eller er i gang med en uddannelse med fokus på dansk som andetsprog. Dertil har mange DSA-lærere betydelig erfaring med at undervise i dansk som andetsprog i forskellige sammenhænge eller med undervisning i et fremmedsprog.

Dertil peger evalueringen på en lang række øvrige kompetencer, som er centrale for at undervise i DSA-forsøgsfaget, bl.a. at kunne trække på viden om andet- og fremmedsprogs pædagogik samt viden om koblinger mellem sprog og kultur. Endelig fremhæver lærerne selv, at det kræver et særligt engagement at være DSA-lærer, fordi det kræver ekstra forberedelse, omstillingsparathed samt villighed til at hjælpe kursisterne med rent praktiske udfordringer på tværs af fagene.

Der er enighed blandt lærerne om, at en permanentgørelse af faget bør føre til flere muligheder for efteruddannelse.

8.2 Overordnet anbefaling

På basis af evalueringen er den overordnede anbefaling, at forsøgsfaget permanentgøres hurtigst muligt som en del af fagudbuddet på Hf-enkeltfag. Til dette formål anbefaler vi følgende specifikke tilpasninger:

8.2.1 Udbud og økonomi for DSA-faget

Skolerne har en interesse i at oprette hold i DSA for at tiltrække en målgruppe af "nye borgere", men flere skoler har oplevet en svingende tilgang af kursister, ligesom ikke alle kursister har kendt til DSA-fagets placering i det samlede uddannelsesstilbud for kursisterne.

Derfor anbefales følgende specifikke tiltag:

- At skabe en tydelig og koordineret markedsføring af DSA-faget fra overordnet niveau samt en ensartet beskrivelse af, hvordan faget kan indgå i kursisternes samlede uddannelsesforløb.
- At sikre en ensartethed i indsamling af data fra DSA-faget for at sikre entydighed i opgørelserne mellem skolerne og Undervisningsministeriet, evt. ved brug af fælles systemer.

8.2.2 Visitationstesten

I det store hele fungerer visitationstesten efter hensigten, dvs. den har bidraget til at optage og indplacere kursister på de tre niveauer af DSA. Dog er der behov for en tydeligere sammenhæng mellem kravene til kursisternes sproglige niveau i overgangen fra AVU til DSA og dermed at sikre en bedre overgang mellem niveauerne. Her spiller visitationstesten en essentiel rolle. Der er brug for en visitationstest, især fordi der mangler en direkte sammenhæng mellem forrige uddannelser i dansk og DSA (fx AVU).

Vi anbefaler dog følgende i forhold til en fremadrettet anvendelse af testen:

- **Kriterier:** Hvis testen skal vurdere kursisternes evne til at skrive en sammenhængende og argumenterende tekst, skal bedømmelseskriterierne skifte hovedfokus fra morfologi og syntaks til tekstsammenhæng og genre. Dette betyder, at kriterierne, der relaterer til tekstsammenhæng og genre, skal videreudvikles, mens kriterierne i forhold til morfologi og syntaks skal reduceres og forsimples. Alle kriterier kan med fordel videreudvikles på basis af en empirisk skalaudvikling, hvor kriteriebeskrivelserne baseres på analyse af testdata (Weir, Vidakovic & Galaczi, 2013).
- **Normering:** Lærerne bør trænes i at anvende bedømmelseskriterierne for at sikre testens reliabilitet. Bedømmelsesvejledningen med benchmark-eksempler på tekster fra hvert niveau kan med fordel udvides med flere eksempler og et online træningssystem, hvor lærerne kan opøve deres færdigheder som bedømmere (Hamp-Lyons, 2003). Hvis der ikke er mulighed for at udvikle et online træningssystem, bør der være møder i begyndelsen af hvert semester med fokus på normering.
- **Indhold:** Hvis testen primært skal måle kursisternes grammatikfærdigheder, hvilket kriterierne på nuværende tidspunkt lægger op til, bør det overvejes, om der skal udvikles en multiple-choice eller cloze test, som er nemmere at gennemføre og bedømme. Hvis testen derimod skal måle skrivefærdigheder i forhold til sammenhæng og argumentation, bør det overvejes at udvikle opgaver, som modsvarer disse færdigheder. Vi anbefaler, at lærerne i høj grad bør involveres i alle aspekter af testudviklingen, fordi de har indsigt i de opgavetyper og færdigheder, som anvendes i undervisningen.
- **Bedømmelsesprocedurer:** På baggrund af resultaterne af lærernes bedømmelse af kursistbesvarelser på konferencen, anbefaler vi, at alle kursistbesvarelser bedømmes af to lærere. Dette gælder især i tilfælde, hvor kursisterne risikerer ikke at blive optaget på DSA-faget. Samtidig anbefaler vi, at procedurerne for den samlede indplacering standardiseres, f.eks. ved at der er klare retningslinjer for, hvordan vurderingsprocessen gennemføres på den enkelte skole. Ligeledes skal rollen af visitationssamtalen forklares ift. optagelsen og indplaceringen af kursisterne.

8.2.3 Undervisningens tilrettelæggelse

Generelt udtrykkes der tilfredshed med de overordnede principper bag læreplanerne for den nye forsøgsordning for DSA som Hf-enkeltfag, men samtidig viser det indsamlede datamateriale mange forskelligartede behov for og ønsker om tilpasning og udvikling i forbindelse med en permanentgørelse af faget. Der kan ikke opgøres et entydigt mønster i denne evaluering, men såvel lærere som ledere bør tages med på råd i det videre arbejde. Samtidig skal en række af de velfungerende elementer bibeholdes.

Derfor anbefales følgende specifikke tiltag mht. undervisningens tilrettelæggelse og indhold:

- At fastholde sprogtilegnelse og sprogbrug som det centrale fokus i DSA-faget på alle tre niveauer, bl.a. ved at der fortsat gives tid til stilladsering og feedback.
- At tematisk progression fastholdes som et styrende princip for tilrettelæggelsen af DSA-faget på alle tre niveauer, da det binder fagets forskellige elementer sammen.
- At nedsætte en arbejdsgruppe med repræsentanter for lærere og ledere, der sammen med STUK og evt. øvrige aktører drøfter behovet for tilpasning af læreplaner for DSA-faget.

8.2.4 Lærernes kompetencer

Der er udsendt lovbekendtgørelse om de faglige mindstekrav for lærernes kompetencer i 2018, som skolerne er i gang med at få implementeret. Dette kommer i tillæg til de faglige og øvrige kompetencer og erfaringer, som skolerne allerede efterspørger blandt deres DSA-undervisere.

I forhold til en fortsat styrkelse af lærernes kompetencer anbefales derfor følgende specifikke tiltag:

- At der arbejdes fleksibelt med de faglige mindstekrav til fagets undervisere i overgangsfasen til et permanent fag, sådan at eksisterende lærererfaringer også fortsat vurderes positivt.
- At der udvikles materialer (fagbøger mv.) specifikt til DSA-faget med udgangspunkt i DSA-lærernes erfaringer og at lærerne får mulighed for at udveksle erfaringer på tværs af skolerne, særlig i forhold til materialeudvikling.
- At erfaringerne fra forsøgsfaget inddrages i eksisterende muligheder for efteruddannelse i DSA.
- At der afsættes centrale midler til kompetenceudvikling af lærerne både hvad angår undervisning og brug af visitationstesten. Inspiration kan bl.a. hentes fra Danskuddannelsesområdet, hvor Styrelsen for Integration og International Rekruttering afholder årlige kurser og møder om eksaminator- og censorrollen i forbindelse med prøveafholdelse.

Litteratur

Bachman, L. F., & Palmer, A. S. (1996). *Language testing in practice: Designing and developing useful language tests* (Vol. 1). Oxford University Press.

Østergaard, A. et al. (2012). *Dansk som andetsprog på HF, A-niveau – rapport om et forsøg*. Ministeriet for Børn og Undervisning.

Elf, N. m.fl. (2016). Fra pædagogisk problem til didaktisk mulighed – kursister med immigrantbaggrund. I: Beck, S. m.fl. (red.): *Forskning i og med praksis på VUC – nye veje for tænkning, tale, skrift og handling*. Forlaget unge Pædagoger

Hamp-Lyons, L. (2003). Writing teachers as assessors of writing. In *Exploring the dynamics of writing*.

McNamara, T. (2000). *Language testing*. Oxford University Press.

Holmen, A. & Ulriksen, L. (2017). Det brogede gymnasium. I: Dolin, J. m.fl. (red.): *Gymnasiepædagogik. En grundbog*.

Larsen, A. & Wang, D. (2017). De gymnasiale uddannelser. I: Dolin, J. m.fl. (red.): *Gymnasiepædagogik. En grundbog*.

Messick, S. (1996). Validity and washback in language testing. *Language testing*, 13(3), 241-256.

Rørbech, H. (2009). Interkulturel kompetence. I: Bundsgaard, J. m.fl. (red.): *Kompetencer i dansk*. Gyldendal

Weir, C. J., Vidaković, I., & Galaczi, E. D. (2013). *Measured constructs: A history of Cambridge english examinations, 1913-2012* (Vol. 37). Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Bilag A. Evalueringens datagrundlag

Nr.	Institution	Første screening oktober-november 2018	Survey lærere 27. nov. - 18. dec. 2018		Survey studievejledning 30. nov. - 18. dec. 2018		Besøgsrunde Januar-februar 2019	Lærerkonference 27. februar 2019	Eksempler på visitationstest	Data indsendt til STUK
		Afklaring af udbud samt kontaktoplysninger på lærere og studievejledere	Antal lærere udsendt til	Antal lærere, der svarede	Antal studievejledere udsendt til	Antal studievejledere, der svarede på spørgeskemaet	Interview med lærere, studievejledere, ledere og kursister samt observation af undervisning	Deltagelse ved lærere, studievejledere samt ledere	Indsendte eksempler på test på A- B og/eller C- niveau, samt test, det har været svære at vurdere	Indrapportering pr. semester til STUK (efter 2017, forår 2018 og efterår 2018)
1	VUC Syd	Fratrædt forsøg.	1	1	-	-	-	-	-	-
2	VUC Holstebro- Lemvig-Struer	Ej oprettet hold efterår 2017/forår 2018. Forventet: B (forår 19) C (efterår 18)	2	1	-	-	-	Underviser	-	✓
3	Nordvestsjælland HF og VUC	Forventet: A (efterår 18 + forår 19) B (forår 18 + forår 19) C (efterår 17+efterår 18)	2	1	1	1	-	Underviser	3	✓
4	Thy-Mors HF & VUC	Forventet: A (efterår 18 + forår 19) B (forår 18) C (efterår 17)	1	1	1	1	-	Leder og underviser	-	✓
5	Horsens HF og VUC (lærer fratrædt stilling)	Forventet: C (efterår 17)	-	-	-	-	-	Underviser	-	✓
6	VUC Roskilde	Forventet: A (efterår18 + forår19) B (forår18 + forår19) C (efterår17 + efterår18)	1	1	2	2	24. januar 2019	Vejleder og underviser	-	✓

		Første screening oktober-november 2018	Survey lærere 27. nov. - 18. dec. 2018		Survey studievejledning 30. nov. - 18. dec. 2018		Besøgsrunde Januar-februar 2019	Lærerkonference 27. februar 2019	Eksempler på visitationstest	Data indsendt til STUK
7	Aarhus HF & VUC	Forventet: A (efterår18) B (forår18 + efterår18 + forår19) C (efterår17 + forår18 + efterår18 + forår19)	3	3	4	4	-	Leder og 3 undervisere	7	✓
8	TH. LANGS HF og VUC	Forventet: C (forår18 + efterår18 + forår19)	3	2	3	2	-	3 undervisere	-	✓
9	Vestegnen HF & VUC	Forventet: B (efterår18)	2	1	1	1	-	Leder og underviser	-	✓
10	VUF	Forventet: A (efterår17 + efterår18) B (efterår17 + efterår18) C (efterår17 + forår18 + efterår18)	2	2	2	1	16. november 2018 (pilot)	2 undervisere	8	✓
11	VUC & HF Nordjylland	Forventet: A (efterår18 + forår19) B (forår18 + forår19) C (efterår17 + efterår18 + forår19)	1	1	7	6	28. januar 2019	Leder og underviser	8	✓
12	KVUC	Forventet: A (efterår17 + efterår18) B (efterår17 + forår18 + efterår18 + forår19) C (efterår17 + forår18 + efterår18 + forår19)	5	5	1	1	1. februar 2019	Leder og 4 undervisere	6	✓
13	HF og VUC Lyngby	Forventet: A (efterår17 + forår 18 + forår19) B (forår19) C (forår18 + efterår18 + forår19)	3	1	4	3	-	Underviser	6	✓

		Første screening oktober-november 2018	Survey lærere 27. nov. - 18. dec. 2018		Survey studievejledning 30. nov. - 18. dec. 2018		Besøgsrunde Januar-februar 2019	Lærerkonference 27. februar 2019	Eksempler på visitationstest	Data indsendt til STUK
14	HF & VUC FYN	Forventet: A (efterår17 + efterår18 + forår19) B (forår 18 + efterår18 + forår19) C (efterår17 + forår18 + efterår18 + forår 19)	4	4	7	6	21. januar 2019	Leder, vejleder og 4 undervisere	6	√
15	VUC Vestsjælland Syd	Forventet: A (efterår18 + forår19) B (efterår 17 + forår 18 + efterår18 + forår19) C (efterår 17 + forår18 + efterår18 +forår19)	2	1	-	-	-	Leder og 2 undervisere	6	√
16	Kolding HF & VUC	Forventet: A (forår18+ forår19) B (forår18 + forår19) C (efterår17 + efterår18)	2	2	3	2	-	Leder og 2 undervisere	5	√
I alt			34	27	36	30		27 personer	45	

Bilag B. Evalueringens dataindsamlingsinstrumenter

Bilaget indeholder følgende:

1. Lærersurvey
2. Studievejledersurvey
3. Spørgeprotokoller skolebesøg

1. Lærersurvey

Center for Internationalisering og Parallelsproglighed (CIP) på Københavns Universitet gennemfører en ekstern evaluering af den nye forsøgsordning med undervisning i Dansk som andetsprog (DSA) på Hf-enkeltfag.

Evalueringen gennemføres i perioden oktober 2018 til maj 2019 på vegne af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) under Undervisningsministeriet.

Kontaktpersoner for forsøgsordningen på alle deltagende institutioner fik tilsendt et spørgeskema i oktober 2018, hvorfra vi har dine kontaktoplysninger.

Vi håber, at du vil bidrage med dine erfaringer som lærer med det nye dsa-forsøgsfag gennem dette spørgeskema.

Spørgeskemaet tager ca. 10 minutter at udfylde.

Spørgeskemaet indeholder tre sektioner, der spørger ind til dsa-fagets:

Visitation, Indhold og tilrettelæggelse, Identitet, relevans og betydning. Spørgeskemaet følges op af besøg på udvalgte skoler i forskellige dele af landet i januar og februar 2019. Her gennemføres interviews med lærere og kursister med udgangspunkt i observation af undervisningen. Nogle af udsagnene fra dette spørgeskema vil blive brugt anonymt (uden navn) ved undervisningsministeriets 2. konference om forsøgsordningen d. 27. februar 2019.

Den samlede evaluering, som CIP udfører for STUK, omfatter følgende: Visitationstesten, der placerer kursisterne på niveau C, B og A. Undervisningens indhold, tilrettelæggelse og prøveafvikling. Uddannelseseffekter af det 2-årige forsøgsfag. Betydningen af lærernes faglige kompetence ift. undervisningen i dansk som andetsprog

Hvis du har spørgsmål til dette spørgeskema eller evalueringen som helhed, er du velkommen til at kontakte CIP på cip@hum.ku.dk eller tlf. 3532 8639.

På forhånd tak for din medvirken.

Mvh.
Anne Holmen, CIP

Centerleder, professor

Håndtering af data

CIP indsamler data som del af evalueringsopgaven for STUK under Undervisningsministeriet. Alle data opbevares på sikkert drev på KUs systemer og kan alene tilgås af forskere, som er tilknyttet evalueringen. Efter endt evaluering anonymiseres eller slettes de indsamlede data. Se i øvrigt KUs privatlivspolitik: <https://informationssikkerhed.ku.dk/persondatabeskyttelse/privatlivspolitik/>

I. VISITATION

Har du vurderet kursistbesvarelser fra visitationstesten til det nye dsa-fag?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Hvor mange gange og hvornår har du vurderet kursistbesvarelser fra visitationstesten?

Hvor mange kursistbesvarelser fra visitationstesten har du i alt vurderet?

- (1) Færre end 10
- (2) 10-30
- (3) 31-60
- (4) Flere end 60

I hvilken grad oplever du, at kursisterne placeres på det rigtige niveau på baggrund af visitationstesten?

- (1) I meget høj grad
- (2) I høj grad
- (3) I nogen grad

- (4) I ringe grad
- (5) I meget ringe grad
- (6) Slet ikke
- (7) Ved ikke

Uddyb gerne dit svar.

Afholdes der visitationssamtaler i forbindelse med visitationstesten på din skole?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Hvordan bruges visitationssamtalen i forhold til visitationstesten?

Skriv gerne yderligere kommentarer til visitationstesten eller -samtalen.

II. INDHOLD OG TILRETTELÆGGELSE

Hvilke(t) dsa-niveau(er) har du indtil videre undervist under den nye forsøgsordning?

- (1) dsa C
- (2) dsa B
- (3) dsa A

Beskriv hvad du forventer, at kursisterne kan, når de starter på dsa C (kolonne A). Angiv dernæst, i hvor høj grad kursisternes niveau matcher dine forventninger (kolonne B).

Beskriv hvad du forventer, at kursisterne kan, når de afslutter dsa C (kolonne A). Angiv dernæst, i hvor høj grad kursisternes niveau matcher dine forventninger (kolonne B).

Hvilke dele af læreplanen for dsa C fungerer efter din vurdering godt i praksis?

Er der dele af læreplanen for dsa C, som ikke fungerer i praksis?

- (1) Ja. Beskriv hvilke _____
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Beskriv hvad du forventer, at kursisterne kan, når de starter på dsa B (kolonne A). Angiv dernæst, i hvor høj grad kursisternes niveau matcher dine forventninger (kolonne B).

Beskriv hvad du forventer, at kursisterne kan, når de afslutter dsa B (kolonne A). Angiv dernæst, i hvor høj grad kursisternes niveau matcher dine forventninger (kolonne B).

Hvilke dele af læreplanen i dsa B fungerer efter din vurdering godt i praksis?

Er der dele af læreplanen for dsa B, som ikke fungerer i praksis?

- (1) Ja. Beskriv hvilke _____
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Beskriv hvad du forventer, at kursisterne kan, når de starter på dsa A (kolonne A). Angiv dernæst, i hvor høj grad kursisternes niveau matcher dine forventninger (kolonne B).

Beskriv hvad du forventer, at kursisterne kan, når de afslutter dsa A (kolonne A). Angiv dernæst, i hvor høj grad kursisternes niveau matcher dine forventninger (kolonne B).

Hvilke dele af læreplanen for dsa A fungerer godt i praksis?

Er der dele af læreplanen for dsa A, som ikke fungerer i praksis?

- (1) Ja. Beskriv hvilke _____
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Skriv gerne yderligere kommentarer til undervisningens indhold og tilrettelæggelse.

III. IDENTITET, RELEVANS OG BETYDNING

Hvordan adskiller dsa-faget sig fra det almene danskfag på HF i ift. det, som kursisterne skal lære?

Hvordan adskiller dsa-faget sig fra det almene danskfag på HF ift. de måder, der undervises på?

Hvor relevant mener du, at det nye dsa-fag er for kursisternes arbejde i andre fag på Hf-enkeltfag?

- (1) Meget relevant
- (2) Relevant
- (3) Mindre relevant
- (4) Ikke relevant
- (5) Slet ikke relevant
- (6) Ved ikke

Uddyb gerne dit svar.

Hvilken betydning vurderer du, at dsa-faget har for kursister, der tager andre fag på Hf-enkeltfag?

Hvilke kompetencer tager dsa-kursisterne med sig, som er særligt vigtige ift. at tage andre fag på Hf-enkeltfag?

Hvor vigtigt mener du, at dsa-faget er for kursisternes videre forløb i uddannelsessystemet?

- (1) Meget vigtigt
- (2) Vigtigt
- (3) Mindre vigtigt
- (4) Ikke vigtigt
- (5) Slet ikke vigtigt
- (6) Ved ikke

Uddyb gerne dit svar.

IV. DIN BAGGRUND

Underviser du i andre fag end dsa-forsøgsfag på Hf-enkeltfag?

- (1) Nej
- (2) Ja. Angiv hvilke(t) _____

Har du undervisererfaring med dansk som andetsprog fra andre sammenhænge end den nuværende forsøgsordning på hf-enkeltfag? (Hvis ja, sæt gerne flere kryds)

- (1) Nej
- (2) Ja, fra den tidligere forsøgsordning på Hf-enkeltfag
- (3) Ja, fra FIF - Forberedelseskursus til læreruddannelsen for indvandrere og flygtninge
- (4) Ja, fra GIF - Gymnasiale indslusningsforløb for flygtninge og indvandrere
- (5) Ja, fra folkeskolen

- (6) Ja, fra sprogcenter for voksne
- (7) Anden. Skriv hvilken _____

Hvor meget erfaring har du med at undervise i dansk som andetsprog i forskellige sammenhænge?

- (1) Mindre end 1 år
- (2) 2-5 år
- (3) 6-10 år
- (4) Over 10 år

Har du en uddannelsesbaggrund med fokus på dansk som andetsprog? (Hvis ja, sæt gerne flere kryds.)

- (1) Nej
- (3) Ja, læreruddannelsen ifm. linjefag i dansk som andetsprog
- (4) Ja, læreruddannelsen ifm. fagområdet "Undervisning af tosprogede elever"
- (5) Ja, pædagogisk diplomuddannelse
- (10) Ja, DAV-uddannelsen (underviser i dansk som andetsprog)
- (11) Ja, studiemønster i dansk som andetsprog fra KU
- (12) Ja, Master i Dansk som andetsprog
- (13) Ja, Master i Fremmedsprogspædagogik på KU
- (2) Ja, i form af kortere efteruddannelseskurser
- (14) Anden. Skriv hvilken _____

Har du pædagogikum?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Har du yderligere kommentarer til den nye forsøgsordning med dsa på Hf-enkeltfag?

Tak – du har besvaret alle spørgsmål.

Hvis du har spørgsmål eller yderligere kommentarer, er du velkommen til at kontakte CIP på cip@hum.ku.dk eller tlf. 3532 8639.

2. Studievejledersurvey

Center for Internationalisering og Parallelsproglighed (CIP) på Københavns Universitet gennemfører en ekstern evaluering af den nye forsøgsordning med undervisning i Dansk som andetsprog (DSA) på Hf-enkeltfag.

Evalueringen gennemføres i perioden oktober 2018 til maj 2019 på vegne af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) under Undervisningsministeriet.

Kontaktpersoner for forsøgsordningen på alle deltagende institutioner fik tilsendt et spørgeskema i oktober 2018, hvorfra vi har dine kontaktoplysninger.

Vi håber, at du vil bidrage med dine erfaringer fra studievejledningen med det nye dsa-forsøgsfag gennem dette spørgeskema.

Spørgeskemaet tager 5-10 minutter at udfylde.

Spørgeskemaet indeholder to sektioner, der spørger ind til dsa-fagets: Visitation og vejledning; Relevans og betydning. Spørgeskemaet følges op af besøg på udvalgte skoler i forskellige dele af landet i januar og februar 2019. Her gennemføres interviews med lærere og kursister med udgangspunkt i observation af undervisningen. Nogle af udsagnene fra dette spørgeskema vil blive brugt anonymt (uden navn) ved undervisningsministeriets 2. konference om forsøgsordningen d. 27. februar 2019.

Den samlede evaluering, som CIP udfører for STUK, omfatter følgende: Visitationstesten, der placerer kursisterne på niveau C, B og A. Undervisningens indhold, tilrettelæggelse og prøveafvikling. Uddannelseseffekter af det 2-årige forsøgsfag. Betydningen af lærernes faglige kompetence ift. undervisningen i dansk som andetsprog

Hvis du har spørgsmål til dette spørgeskema eller evalueringen som helhed, er du velkommen til at kontakte CIP på cip@hum.ku.dk eller tlf. 3532 8639.

På forhånd tak for din medvirken.

Mvh.
Anne Holmen, CIP
Centerleder, professor

Håndtering af data

CIP indsamler data som del af evalueringsopgaven for STUK under Undervisningsministeriet. Alle data opbevares på sikkert drev på KUs systemer og kan alene tilgås af forskere, som er tilknyttet evalueringen. Efter endt evaluering anonymiseres eller slettes de indsamlede data. Se i øvrigt KUs privatlivspolitik: <https://informationssikkerhed.ku.dk/persondatabeskyttelse/privatlivspolitik/>

I. VISITATION OG VEJLEDNING

Har du stået for den praktiske afholdelse af visitationstesten til det nye dsa-fag på Hf-enkeltfag?

- (1) Ja. Skriv ca. hvor mange gange ____
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Har du afholdt visitationssamtaler til det nye dsa-forsøgsfag?

- (1) Ja. Skriv ca. hvor mange gange ____
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Beskriv, hvad visitationsamtalerne typisk fokuserer på.

Hvordan bruges visitationssamtalen i forhold til visitationstesten?

Har du vurderet kursistbesvarelser fra visitationstesten?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Hvor mange kursistbesvarelser fra visitationstesten har du i alt vurderet?

- (1) Færre end 10
- (2) 10-30
- (3) 31-60
- (4) Flere end 60

I hvilken grad oplever du, at kursisterne placeres på det rigtige niveau på baggrund af visitationstesten?

- (1) I meget høj grad
- (2) I høj grad
- (3) I ringe grad
- (4) I meget ringe grad
- (5) Slet ikke
- (6) Ved ikke

Uddyb gerne dit svar.

Hvilke problemstillinger henvender kursisterne sig med i studievejledningen vedr. det nye dsa-forsøgsfag ud over visitationstesten?

Beskriv gerne tiltag i studievejledningen, som du mener er vigtige for at støtte kursisternes gennemførelse af det nye dsa-forsøgsfag.

II. RELEVANS OG BETYDNING

Hvor relevant mener du, at det nye dsa-fag er for kursisternes arbejde i andre fag på Hf-enkeltfag?

- (1) Meget relevant
- (2) Relevant
- (3) Mindre relevant
- (4) Ikke relevant
- (5) Slet ikke relevant
- (6) Ved ikke

Uddyb gerne dit svar.

Hvilken betydning vurderer du, at dsa-faget har for kursister, der tager andre fag på Hf-enkeltfag?

Hvilke kompetencer tager dsa-kursisterne med sig, som er særligt vigtige ift. at tage andre fag på Hf-enkeltfag?

Hvor vigtigt mener du, at dsa-faget er for kursisternes videre forløb i uddannelsessystemet?

- (1) Meget vigtigt
- (2) Vigtigt
- (3) Mindre vigtigt
- (4) Ikke vigtigt
- (5) Slet ikke vigtigt
- (6) Ved ikke

Uddyb gerne dit svar.

III. DIN BAGGRUND

Har du vejledererfaring med dansk som andetsprog fra andre sammenhænge end den nuværende forsøgsordning på Hf-enkeltfag?

- (1) Nej
- (2) Ja, fra den tidligere forsøgsordning med dansk som andetsprog på Hf-enkeltfag
- (3) Ja, anden. Beskriv hvilken _____

Har du en uddannelsesbaggrund med fokus på dansk som andetsprog?

- (1) Nej
- (2) Ja. Beskriv hvilken _____

Har du yderligere kommentarer til den nye forsøgsordning med dsa på Hf-enkeltfag?

Tak – du har besvaret alle spørgsmål.

Hvis du har spørgsmål eller yderligere kommentarer, er du velkommen til at kontakte CIP på cip.hum.ku.dk eller tlf. 3532 8639.

3. Spørgeprotokoller skolebesøg

Ledere	
Intro	<ul style="list-style-type: none"> - Fortæl lidt om dsa-faget på jeres skole (hvor længe, hvor meget, hvad fungerer godt?) - Hvorfor er I med i forsøget? - Hvilken værdi skaber faget her på skolen? (økonomisk, fagligt, trivselsmæssigt mv.)
Fagets indhold og udvikling over tid	<ul style="list-style-type: none"> - Har I oplevet forandringer i hhv. faget og kursusudbyttet over tid? - <i>DSA er et redskabsfag</i> – denne formulering er nævnt flere steder i spørgeskemaundersøgelsen – hvad tænker du om dette? - Hvordan mener du dsa kunne udvikles (på jeres skole)? <p>Har du nogle anbefalinger vedrørende fagets profil og indhold?</p>
Indplacering og udbytte /strategiske overvejelser	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan påvirker kursisternes indplacering deres succes? - Hvilke udfordringer er der ifm. planlægning af dsa-kurserne? - Hvilke udfordringer er der ifm. indplacering? Kommer kursisterne altid på det rigtige niveau? Hvordan tackler I det? - Hvordan er gennemførelse og frafald ift. andre fag? - Hvordan rekrutterer I kursisterne til dsa?
Kompetenceudvikling af lærerne	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan sikrer I at lærerne har de nødvendige kompetencer til at undervise i dsa?

Studievejledere

Visitation	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan foregår indplaceringen på dsa-niveauerne hos jer? - Hvis samtaler med kursisterne indgår: hvordan foregår de? - Hvilke erfaringer har I med dem? - Hvor vigtige er de? - Og hvordan med samspillet mellem test og samtaler? - Hvordan kunne visitationen udvikles og blive bedre?
Kommunikation	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan rekrutterer I kursister til dsa? - Har I løbende kontakt og dialog med kursisterne? Om hvad? - Hvordan er jeres kontakt og dialog med underviserne om fx indplacering af kursister? - Hvilken kommunikation har I med ledelsen omkring indplacering?
Dsa-faget	<ul style="list-style-type: none"> - Hvilken værdi skaber faget her på skolen? (økonomisk, fagligt, trivselsmæssigt mv.) - <i>DSA er et redskabsfag</i> – denne formulering er nævnt flere steder i spørgeskemaundersøgelsen – hvad tænker du om dette?

Lærere

Intro	<ul style="list-style-type: none"> - Hvilken værdi skaber faget her på skolen? (økonomisk, fagligt, trivselsmæssigt mv.)
--------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>DSA er et redskabsfag</i> – denne formulering er nævnt flere steder i spørgeskemaundersøgelsen – hvad tænker du om dette? - Hvordan kommer ledelsens opbakning til dsa til udtryk?
Indplacering	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan fungerer indplaceringen? - Hvordan er dialogen med studievejledningen? - Kan I bruge visitationstesten/samtalen til andet end indplacering? - Har du ideer til hvordan visitationen kunne udvikles?
Materialevalg	<ul style="list-style-type: none"> - Hvilke materialer bruger du/I? - Hvordan udvælger I materialer? Hvilke, hvorfra, niveau?
Undervisningen	<ul style="list-style-type: none"> - Kan du give et eksempel på hvordan du integrerer sprog og fag(dansk)? - Hvilke elementer er de vigtigste på det/de niveauer du underviser på? Giv eksempler på det der fungerer - Hvad synes du er det mest udfordrende ved at undervise i dsa?
Kursisterne	<ul style="list-style-type: none"> - Hvad medbringer kursisterne af ressourcer? - Hvordan bruger du deres ressourcer i din undervisning? - Hvordan fungerer kursistsammensætningen? - Er de glade for faget? Hvorfor? Hvad er de mest glade for?
Kommentarer til spørgeskemaundersøgelsen	<p>C-niveauundervisere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Spørgeskemaet viser blandede holdninger til portfoliotesten. Hvad mener du?

	<p>Alle tre niveauer og især for overgangen mellem B og A:</p> <ul style="list-style-type: none"> - I spørgeskemaundersøgelsen opstilledes dette dilemma: <i>Det er forfriskende at læse i temaer. Giver gode muligheder for formidling af bredere emner og perioder, som kan give kulturel viden. Det samme gør dog, at man måske nedtoner "værktøjsforløb", så man mangler begreber og værktøjskasser på a-niveau (hvor man ikke helt har tid til at indhente det) (dsa B)</i> <p>Hvad tænker du om dette?</p>
<p>Kompetencer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Føler du, du kunne bruge faglig efteruddannelse for endnu bedre at kunne varetage denne kursistgruppes behov?

Kursister	
Forventninger	<ul style="list-style-type: none"> - Hvilken dsa-undervisning går du til? Hvor længe? Hvor intensivt? - Tager du andre fag på HF samtidigt med DSA? - Hvor har du hørt om muligheden for at tage Dansk som andetsprog? - Hvad fik dig til at starte på dette fag? - Hvad regner du med at få ud af at tage dette fag?
Undervisningen	<ul style="list-style-type: none"> - Hvad i dsa-undervisningen kan du bedst lide, hvorfor? - Er der elementer du kan bruge i andre fag? - Hvad er det gode ved at være samlet i dsa-undervisning? - Hvad synes du om niveauet i undervisningen? Hvad er det sværeste? Hvad er nemt?
Indplacering	<ul style="list-style-type: none"> - Har du deltaget i en visitationsamtale i forbindelse med valget af dsa-faget? Hvad synes du om det? - Hvad synes du om hele indplaceringen? - Havde du overvejelser ang. valget mellem dansk og dsa? Hvilke?
Faget	<ul style="list-style-type: none"> - Hvad er det vigtigste du får ud af dsa-faget? - Er du noget du synes mangler? Noget du savner?

Bilag C. Observationsnoter fra skolebesøg på et DSA A-hold

Voksenuddannelsescenter Frederiksberg, DSA A, 8.00-11.30, 16. november 2018

Lærer havde kopieret følgende materiale til os:

- 1) "Tjek på sproget": om ordklasser, sætninger, sproglige virkemidler og andet (idiomer, stavning, læsestrategier). Bruges efter behov. 67 sider
- 2) "Ned i teksten – introduktion til analyse of fortolkning": (introduktion til tekstanalyse, værktøjskasse til analyse, samt en række tekster til analyse med arbejdsspørgsmål). 52 sider
- 3) "Kunsten at overbevise – retorik og argumentation": begreber fra den klassiske retorik (hensigt, talegenrer, appelformer, forarbejdningsformer), nyere argumentationsmodeller (Toulmin), + tekster til analyse med opgaver. 50 sider
- 4) "Fra middelalderen til det moderne – litteraturhistorie ca. 1000-1900": tekster fra fem perioder med arbejdsspørgsmål. 48 sider
- 5) "Repetition af retorik, sproglige virkemidler og argumentation" – to-siders arbejdsark til analyse og vurdering af foredrag med Nieren (dagen før observationstid).
- 6) "Læs, hør og se mere dansk – anbefalinger": i-sides anbefalinger af romaner, spillefilm og tv-serier
- 7) "Opgave til *Hvis der var krig i Norden*"
- 8) Evalueringsark af undervisningen – i side (spørgsmål til feedback på skriftlige opgaver og arbejdsformer). Måske brugt midt i et forløb.

Antal kursister til stede: 21 (M: 2 K: 19) En enkelt kommer ind et par minutter for sent. To mere ankommer lidt senere.

Generelle observationer:

- Kursisterne er meget hurtige til at svare og virker hjemmevante i de aktiviteter de laver (næsten ingen spildtid, kun på mobilen i pausen). "Regler" for klasserummet hænger på væg. Klasserumskonsensus om hvad de laver og hvordan. Fx ved fokus på form (ordforråd) har mange ord/fraser klar, som de gerne vil have afklaring på og alle refererer straks til sidetal, så alle kan følge med.
- Kursisterne er meget inddragende over for os – stiller spørgsmål til det faglige delvis på opfordring af lærer. Fx spørgsmål fra gruppe omkring "træde i karakter". Også snak med elev omkring argumentation i svar på læserbrev, snak med elev omkring omformulering på basis af lærerfeedback på tekst. Sørger for os som gæster i deres rum.
- Der er tale om en meget velplanlagt undervisning baseret på tekstlæsning og skriftlig fremstilling med stor opmærksomhed fra lærerens side på såvel retoriske som leksikalske problemstillinger (og en smule syntaks/morfologi). På grund af planlægningen og en god fornemmelse af classroom management (tydelige instruktioner, rutiner, feedback, hedging osv.) lykkes det at kombinere makrostilladsering (planlagte aktiviteter med fokus på kursisternes forudsætninger og behov) med spontan mikrostilladsering undervejs i forløbet.

Instruks tavle fra start (lektier til dagens time) – "Læs s. 155.174 i 'sort land' og forbered et resume. Læs s. 5-6 i komp."

Undervisningen skridt for skridt

8.10-8.40

Opsamling fra foredrag v. Nieren i går – fokus på sproglige virkemidler (se papir med spørgsmål, som kursisterne havde med til foredraget – appelformer, retoriske virkemidler, situation etc.). De er meget villige til at tale med – lærer holder fast i fagsproget og faglig analyse vha. ark. Tager afsæt i deres formuleringer og omformulerer eller uddyber. Der kommer en blanding af hans og elevernes ord på tavlen (sproglige virkemidler, motiverende, opbyggelig, scenevant; sproglige virkemidler, vurdering). Samtale med kursist i pause peger på at de retoriske analyser kan pakke mange ting ud for dem – når de læser nyheder etc. Fokus på form til allersidst i øvelsen: tavle '(de) unge' versus 'ungerne'. "Flertal bestemt, flertal. Hvad er det for en ordklasse? (artikel og adjektiv versus substantiv). Også koblet op på skelnen mellem formelt og uformelt sprog + engelsk term med ind (young people).

Det er ikke klart, om alle i klassen var til stede til Nierens oplæg dagen før. 9 af kursisterne diskuterer ret ivrigt deres forståelse af, hvad Nieren havde sagt om alkohol og hvorfor han stoppede med at drikke.

8.40-9.40 (inkludativ pause)

Gruppearbejde – omkring bogen 'Sort land' (se papirinstruks). Tre spørgsmål på powerpoint. Meget aktive i gruppearbejde, ingen på facebook eller lignende. Igen fokus på form (lexis) til slut i aktivitet: "Hvad betyder det at noget er åbenlyst socialt bedrageri"? [elevforklaring og så] "Offentligt – ja, altså det er noget alle kan se...." Har de mon fået for-undervist ordforrådet? "Er I alle sammen med på hvad (ghettoens syge) lænker er?" Hvad mener han med det? Hvad betyder det udtryk?" Er det en sammenligning eller en metafor? Til slut: Er der andre spørgsmål til ord [i teksten] (mange svarer lavmælt ja...): "Jeg må tage svineeren når den kommer"? Hvad betyder det? [Skældud siger en kursist]. "Hvordan vil du karakterise det sprog?" En siger: Slang.... "Jeg føler livet bliver suget ud af mig – er det suget?" "Støvsuger" siger en kursist. "Livet bliver taget ud af ham" – siger en anden kursist. De er hjemmевante i dette – siger side hurtigt... "Jeg forstår ikke rigtigt hele sætningen... Misforstået overbærenhed?" Kursist: Er det ikke misforstået? "Narrhh – det betyder at man tilgiver...så lærer man nogen at snyde hvis man (det er hele sætningen hun ikke forstår tror jeg – syntaks)... Lærer omskriver hele sætningen...Altså han mener at hvis.... hvis man.....så...

9.40-10.50 (med pause)

Skriveværksted (s. 23 i handout). De starter med at diskutere hvad "diskussion" er (genre): "Hvad skal der til for at det er en diskussion?" Her generel feedback på udkast (pas på påstande i forskellige retninger, hvor meget vægter man analyse of diskussion, husk titel, hvor skal den være). Et godt råd er at huske at argumentere: jeg er enig med XX fordi ... . På den ene side, på den anden side .... Spørgsmål til forklaringsord fra kursist: "Hvad mener du med vægte?"

Jeg kigger kort på opfordring fra kursist på feedback fra lærer til en tekst på online platform: Global kommentar på opgave (på indhold/retorisk plan) + in-text feedback på sprog (mest 'her forstår jeg ikke hvad du vil sige')

Skriveværksted instruks på powerpoint: 1) tal med læreren om opgaven, som du lige har fået tilbage, hvis du har spørgsmål [Kursister skriver deres navne ned på tavle hvis de har brug for at tale med lærer om tekst], 2) Men først når du selv har læst kommentarerne og rettet de markerede steder. Den nye opgave: 1) begynd med at tage noter til opgavens spørgsmål, 2) I må gerne starte med at arbejde sammen, men skriv din besvarelse færdig alene. Læreren anvender forskellige farver til forskellige sproghandlinger: sort til oplæg og opgaveinstrukser, blå og rødt til huskesedler og administration af taleretten og adgangen til lærerens tid.

Den nye opgave (der skal afleveres dagen efter) er beskrevet i handout.

10.50-11.30: Tematisk emne lit: Eventyr

Det første eventyr i et nyt tema. Prins Hvidbjørn er forberedt hjemmefra eller læst tidligere i klassen: De skal give et mundtligt resume og nævne alle de træk i Prins Hvidbjørn, som er typiske for eventyr [instruks på powerpoint]. I opsamlingen igen fokus på ord hvor kursister sætter fokus: "Frelst - hvad betyder det?" Det ord er svært pga. af den religiøse betydning. Lærer giver den præcise betydning igen 'oven på' kursistens bidrag. (redde)

Til sidst fokus på en række ord og faste formuleringer, som står i spørgsmålene til teksten (se s. 4 ark). De fungerer som en måde at for-undervise centralt ordforråd også til det eventyr de skal læse til næste gang: Talmagi (?), Overnaturligt univers, guldalderkonstruktion, hjælpere og modstandere, adeligt miljø, morale, enkelt sprog, modsætningsreglen, forlovelsesfasen, gaver/straf, aktantmodellen.

Allersidst en typologi:

Folkeeventyr (skæmteeventyr og trylleeventyr) vs kunsteventyr. Afslutter med slide med eventyrets oprindelse og intenderede modtagere

Bilag D. Oversigt over udbudte DSA-niveauer 2017-2018

Udbud og efterspørgsel DSA på Hf-enkeltfag 2017-2019

Indrapportering fra skolerne, efterår 2017-efterår 2018

A-niveau fordeler sig over to semestre, bortset fra HF FYN og HF Lyngby 2018 efterår, som derfor ikke er talt med

Skriftligt og mundtlig prøve på A og B-niveau, kun mundtlig prøve på C-niveau (med karakter) + portfolio

Forskelt på "Antal kursister optagne" og "Antal kursister til eksamen" skyldes frafald i løbet af semestret. Frafald skyldes bl.a. anden uddannelse, arbejde, graviditet og længerevarende sygdom.

Gennemførelsesprocent er beregnet som "antal kursister til eksamen" i forhold til "antal kursister optaget"

% for bestået er taget med udgangspunkt i det antal kursister, der er gået til eksamen, dvs. "Antal kursister til eksamen" og ikke af det oprindeligt antal optagne kursister

Institution	Forventet udbud jf. første screening	DSA-niveau	2017 (efterår)									2018 (efterår)									Total			
			Antal kursister optagne	Antal kursister til eksamen	Antal kursister bestået skriftlig	%	Karakter skriftlig	Antal kursister bestået mundtlig	%	Karakter mundtlig	Antal kursister optagne	Antal kursister til eksamen	Antal kursister bestået skriftlig	%	Karakter skriftlig	Antal kursister bestået mundtlig	%	Karakter mundtlig	Antal kursister optagne	Antal kursister gennemført	Gennemførelsesprocent	Note vedr. beregning af gennemførelsesprocent		
VUC Holstebro-Lemvig-Struer	Ej oprettet hold efterår 2017/forår 2018.	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (forår 19)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår 18)	C	0	0	-	-	-	-	-	-	21	16	-	-	-	16	100%	7,75	21	16	76,19			
Nordvestjyllands HF og VUC	A (efterår 18 + forår 19)	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (forår 18 + forår 19)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår 17+efterår 18)	C	16	16	-	-	-	-	-	16	100	6,75	18	16	-	-	-	-	16	100%	7,9	34	32	94,12
Thy-Mors HF & VUC	A (efterår 18 + forår 19)	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (forår 18)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår 17)	C	16	15	-	-	-	-	-	12	87%	6,20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Horsens HF og VUC	A	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår 17)	C	22	21	-	-	-	-	-	19	86,40%	8,30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VUC Roskilde	A (efterår18 + forår19)	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (forår18 + forår19)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår17 + efterår18)	C	10	9	-	-	-	-	-	7	77,70%	5,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aarhus HF & VUC	A (efterår18)	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (forår18 + efterår18 + forår19)	B-A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår17 + forår18 + efterår18 + forår19)	C	35	30	-	-	-	-	-	26	74%	6,30	37	34	-	-	-	-	32	86%	6,22	85	74	87,06
TH. LANGS HF og VUC	A	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (forår18 + efterår18 + forår19)	C	17	17	-	-	-	-	-	17	100%	6,70	17	17	-	-	-	-	17	100%	6,7	44	44	100
Vestegnen HF & VUC	A	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (efterår18)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VUF	A (efterår17 + efterår18)	A	32	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (efterår17 + efterår18)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår17 + forår18 + efterår18)	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VUC & HF Nordjylland	A (efterår18 + forår19)	B-A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (forår18 + forår19)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår17 + efterår18 + forår19)	C	28	23	-	-	-	-	-	20	71,40%	7,05	28	19	-	-	-	-	19	73%	7,95	56	42	75
KVUC	A (efterår17 + efterår18)	A	33	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		B-A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (efterår17 + forår18 + efterår18 + forår19)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår17 + forår18 + efterår18 + forår19)	C	23	20	-	-	-	-	-	18	78%	7,10	33	31	-	-	-	-	23	69,60%	7,78	88	77	87,5
HF og VUC Lyngby	A (efterår17 + forår18 + forår19)	A	21	11	10	91%	3,6	6	55%	5,50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (forår19)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (forår18 + efterår18 + forår19)	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	71,90%	6,7	32	23	71,88
	A (efterår17 + efterår18 + forår19)	A	21	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		A	26	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VUC Vestsjælland Syd	B (forår18 + efterår18 + forår19)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår17 + forår18 + efterår18 + forår19)	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	A (efterår18 + forår19)	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (efterår17 + forår18 + efterår18 + forår19)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kolding HF & VUC	C (efterår17 + forår18 + efterår18 + forår19)	C	16	15	-	-	-	-	-	13	86,70%	6,70	26	21	-	-	-	-	20	77%	6,75	42	36	85,71
	A (forår18 + forår19)	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B (forår18 + forår19)	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C (efterår17 + efterår18)	C	9	9	-	-	-	-	-	8	88,90%	7,90	24	21	-	-	-	-	20	83,30%	8,1	33	30	90,91
GRAND TOTAL		I alt	371	322	10					183														

	DSA-niveau	2017 (efterår)									2018 (efterår)									Total				
		Antal kursister optagne	Antal kursister til eksamen*	Gennemførelsesprocent	%	Karakter skriftlig	Antal kursister bestået mundtlig	% bestået	Karakter mundtlig	Antal kursister optagne	Antal kursister til eksamen	Antal kursister bestået skriftlig	%	Karakter skriftlig	Antal kursister bestået mundtlig	%	Karakter mundtlig	Antal kursister optagne	Antal kursister gennemført	%				
GRAND TOTAL		I alt	371	322	86,79				3,6	204				586	503	41	1,995	13,64	275	12,317	101,59	1150	795	-
14 A-hold, inkl. 3 B-A	A	112	92,00	82,14										213	0							325	92	82
11 B-hold	B	0	0	0,00										36	31							188	166	88
29 C-hold	C	238	219	92,02						198	90,41			295	251							615	537	87